Влада – Радам!

Голос України

ГАЗЕТА ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ



№ 92 (1342) ♦ Четвер, 23 травня 1996 року ♦ Ціна договірна

"БАНКРУТИ" ПІКЕТУЮТЬ, ПРЕЗИДЕНТ ОБІЦЯЄ, А ВУГІЛЛЯЧКА НЕМАЄ...

Вугільна галузь Донецької області «практично банкрот», — заявив заступник голови Донецької облдержадміністрації Віталій Гайдук на нараді з Президентом України Леонідом Кучмою ввечері у вівторок у Донецьку. Заборгованість вугільних підприємств за електроенергію та інші матеріали перевищує на сто трильйонів карбованців заборгованість споживачів вугільникам.

На думку Л. Кучми, «до кінця жодна шахта самостійно не зможе вийти з ситуації заборгованості, потрібне серйозне втручання Кабінету міністрів». Леонід Кучма висловив готовність негайно підписати гарантії для одержання виробничим об'єднанням «Донецьквугілля» кредиту на суму 25 мільйонів доларів від однієї з англійських фірм.

Лідер донецького страйкому Михайло Крилов заявив, що шахтарів цікавлять два питання — погашення заборгованості по зарплаті, а також фінансування програми закриття вугільних шахт. За словами Леоніда Кучми, він цілком згоден, зокрема, з необхідністю розробки чіткої програми закриття шахт і пошуку джерел її фінансування. Водночас він зазначив, що всі рішення щодо погашення заборгованості по зарплаті шахтарям приймає Кабінет міністрів.

Представники шахтарів повідомили Президентові, що Кабінет міністрів не виконав положення його указу про розробку до 19 травня графіка погашення заборгованості по зарплаті. Михайло Крилов заявив, що на зустрічі з Президентом України Леонідом Кучмою представники шахтарів не одержали «задовільної відповіді» на питання: коли буде розв'язано проблему сплати боргів по зарплаті. Зустріч Президента України з делегацією донецького страйкому завершилася безрезультатно.

У середу гірники продовжили пікетування будинку Донецької обласної держадміністрації.

Дружитимуть парламентарії — виграють народи

В останній день офіційного візиту української парламентської делегації до Фінляндії Голова Верховної Ради Олександр Мороз зустрівся із впливовими фінськими політиками, представниками фракцій фінського парламенту, повідомляє Укрінформ.

(Закінчення на 2-й стор.).





ЖОРСТКІ ЗАХОДИ, ЗМЕНШЕННЯ ПОДАТКОВОГО ПРЕСА, ПРОТЕКЦІОНІСТСЬКА ПОЛІТИКА...

Парламентська хроніка

Денне засідання 21 травня

Грунтовний аналітичний виступ Прем'єр-міністра Євгена Марчука знайшов підтримку і розуміння в сесійному залі. Не справдилися прогнози тих, хто вважав, що розгляд питання «Про хід виконання Постанови Верховної Ради України від 23 січня 1996 року «Про погашення заборгованості Державного бюджету України і місцевих бюджетів за 1995 рік по заробітній платі, пенсіях, стипендіях, інших грошових виплат населенню та про заходи щодо погашення заборгованості по виплаті заробітної плати у небюджетній сфері» спричинить обов'язкове протистояння між урядом та парламентом. Хоча підстави для таких прогнозів були, бо з початку року заборгованість з окремих видів виплат не лише не зменшилась, а значно зросла. Проте цього разу на зміну емоціям прийшов конструктивізм. Парламент спільно з урядом працював над пошуком шляхів виходу з катастрофічного стану. А що він справді такий, свідчать факти, наведені у виступі Прем'єр-міністра.

(Закінчення на 2-й стор.).

Фото Сергія КОВАЛЬЧУКА.

У Президії Верховної Ради України

22 травня під головуванням О. Ткаченка відбулося чергове засідання Президії Верховної Ради України.

Розглянуто питання про проект Конституції України, доопрацьований Тимчасовою спеціальною комісією відповідно до постанови Верховної Ради України від 5 травня 1996 року. У ході тривалої дискусії було прийнято постанову. Передбачено поданий Тимчасовою спеціальною комісією проект Конституції України внести на розгляд Верховної Ради України 23 травня і продовжити його обговорення у вівторок, 28 травня 1996 року.

Прес-служба Верховної Ради України

Славимо чемпіона!

Український боксер Сергій Деваков став чемпіоном світу серед професіоналів за версією IBO (напівлегка вагова категорія). На рингу в Київському цирку він технічним нокаутом виграв у Луїса Антоніо Гузмана з Домініканської Республіки. Докладніше про це яскраве свято, організоване Лігою професіонального боксу України, розповімо в одному з наступних номерів нашої газети.

На знімку: Сергій Деваков.



Фото Юрія ВЕНГЕРЕША.

Є приємна новина!

ПЕРЕДПЛАТА-96

«Голос України» знову проводить для своїх передплатників лотерею. Розігруватимуться найрізноманітніші товари. І все це завдяки нашим спонсорам (перших п'ять ми вже назвали в попередніх номерах):

6. Ковельському спеціалізованому лісогосподарському підприємству «Тур» (директор — Віталій Полухтович) — меблевий набір з лози.

7. Фірмі «Одеса-чай» (керівник Віктор Білоус) — сувенірні набори чаю до 5 млн. крб.

8. Одеському АТ «Легмаш» (голова правління Іван Богданов) — електричні шафи «Домашній хліб» і електродуховки.

Друзі! Ви станете учасниками розіграшу нашої лотереї за умови, якщо передплатите «ГУ» на півроку. Затим надсилайте до редакції листівки з позначкою «Лотерея «ГУ-96», де вкажіть прізвище, ім'я, по батькові, домашню адресу, копію передплатної квитанції. Розіграш — наприкінці червня 1996 року.

Друзі! Стежте за газетою. Щономера в нас збільшуватиметься асортимент товарів для розіграшу лотереї!

У номер

Дружитимуть парламентарії — виграють народи

(Початок на 1-й стор.).

Голова Верховної Ради мав також бесіди з членами п'ятипартійної урядової коаліції, законодавчого органу Фінляндії. Як підкреслив голова партії «Лівий союз» Антті Каллiомякі, до складу цієї коаліції входять Соціал-демократична партія Фінляндії, лідер якої є Прем'єр-міністром Фінляндської Республіки, Національна коаліційна партія, Шведська народна партія та Союз «зелених» Фінляндії. За його словами, абсолютна перевага п'ятипартійної коаліції у парламенті робить неефективними всі спроби опозиційної Партії центру під керівництвом колишнього Прем'єр-міністра Еско Ахо впливати на урядову політику.

Увечері посол України у Фінляндській Республіці Костянтин Масик влаштував прийом з нагоди офіційного візиту Голови Верховної Ради України Олександра Мороза.

Вранці 22 травня делегація українських парламентаріїв на чолі з Головою Верховної Ради України Олександром Морозом відбула з дводенним офіційним візитом до Латвійської Республіки. Мета поїздки — зміцнення співробітництва між парламентами двох країн.

Делегація зустрінеться з керівниками і депутатами парламенту, уряду Латвії, представниками української діаспори, відвідає українську школу.

В усьому можна дійти згоди

Сьогодні завершується триденна робоча поїздка Президента України Леоніда Кучми до Донецької, Миколаївської та Тернопільської областей. Перебуваючи в Маріуполі Донецької області, Президент ознайомився з роботою орендного підприємства «Маріупольський металургійний комбінат імені Ілліча». Тоді як глава держави проходив цехами комбінату, на площі перед будинком облдержадміністрації зібралися колони страйкарів.

Відбулася зустріч Л. Кучми з працівниками заводу пластмасових виробів приватної фірми «ЛВГ і К°», повідомляє наш кореспондент.

У програмі поїздки Президента України — зустрічі з керівниками підприємств, депутатами міських Рад, керівниками облдержадміністрацій.

На місці видніше

Учора Прем'єр-міністр України Євген Марчук відбув у робочу поїздку по Рівненській, Івано-Франківській областях і до Автономної Республіки Крим, — повідомляє «Інтерфакс-Україна».

Мета поїздки — вивчення взаємодії місцевої влади з центром, а також проблем, які стоять перед регіонами. Прем'єр-міністр має намір особисто переконатися у тому, наскільки «коректно» провадяться відрахування із місцевих бюджетів у центральний і як розв'язується проблема заборгованості з платежів.

Мета — відпрацювання взаємодії

До Криму з офіційним візитом прибув головнокомандувач об'єднаних Військово-Морських сил НАТО у Південній Європі адмірал Маріо Анжелі.

Як заявив адмірал Маріо Анжелі, головна мета його візиту — «відпрацювання взаємодії з програми «Партнерство заради миру» між НАТО та українським флотом, а також питання взаємодії з італійським флотом.

Відбулися зустрічі Маріо Анжелі з віце-адміралом Володимиром Безкоровайним, членами військової ради українського флоту.

Вибори

Лідер визначився

За попередніми даними Центрвиборчкому, у Бориспільському виборчому окрузі №208 (Київська область) відбулися, намічені на 19 травня, вибори народного депутата України замість вибулого.

Балотувалися п'ять кандидатів у народні депутати України. У виборах взяли участь 56 тисяч 692 виборці, що становить 69,25 % від загальної їх кількості.

За 33-річного Ігоря Бакая, президента корпорації «Республіка» проголосували 45 тисяч 834 виборці, або 55,98 % від загальної їх кількості, або 80,85 % від кількості виборців, котрі взяли участь у голосуванні.

У Центрвиборчкомі повідомили також, що 28 травня відбудеться засідання, на якому йтиметься про вибори у Севастополі, Черкасах та Львові.

Парламентська хроніка

Жорсткі заходи, зменшення податкового преса, протекціоністська політика...

(Початок на 1-й стор.)

За даними Національного банку України, заборгованість заробітної плати становила на 1 травня цього року 177 трильйонів карбованців, у тому числі працівникам бюджетної сфери — 48,7 трильйона. Причини цього — у глобальній платіжній кризі, яка набула особливої гостроти за останніх півтора року. Безперечно, на все це впливає загальний спад виробництва, та Євген Кирилович вказав і на новий чинник. А саме — спад виробництва товарів народного вжитку значно переважає загальний, чого не було в державі вже давно. Водночас катастрофічно зростають обсяги нереалізованої продукції через неплатоспроможність споживачів. Отже, саме в цьому напрямі і слід шукати вихід із кризового стану.

І хоча уряд підтримує дії Національного банку України щодо проведення активної політики цінової стабілізації, однак, на думку фахівців, засоби монетарного стримування інфляційних процесів мають свою об'єктивну межу. І саме до неї, вважає Прем'єр-міністр, ми наблизилися. Бо інфляція та економічна нестабільність поки що не переможені, вони просто перетекли з грошово-фінансового сектора у сферу виробництва.

Впливає на загальний кризовий стан і практична відсутність в уряду важелів впливу на тих, хто нераціонально використовує фінансові ресурси, займається фінансовими махінаціями з коштами, які мали б іти на виплату заробітної плати. Такі ситуації виникають чи не щодня через відсутність чіткої законодавчої регламентації щодо прав, обов'язків та відповідальності сторін, які беруть участь у взаємних розрахунках процедури погашення боргів за рахунок ліквідних активів, включаючи депозитні валютні рахунки.

Негативно позначаються на загальному процесі і приховування прибутків від оподаткування, заборгованість місцевих бюджетів перед державним.

Однак Прем'єр-міністр не лише констатував факти та аналізував причини виникнення кризової ситуації з виплатами зарплати, а доклад- но зупинився на заходах, розроблених урядом для виходу з цього становища. В основі їх — жорсткі заходи, яких вживатимуть до посадових осіб, винних у невчасній виплаті зарплати, та зменшення податкового преса на виробників, протекціоністська політика щодо останніх.

Під час обговорення було висловлено чимало конструктивних пропозицій. Про активність народних депутатів та їх прагнення розв'язати пекучу проблему свідчать і кілька проектів постанови, розроблених і запропонованих ними з обговореного питання. Оскільки жоден з них не було схвалено, той, що за рейтинговим голосуванням набрав найбільшу кількість голосів, після доопрацювання буде винесено на розгляд сесії 23 травня.

На вечірньому засіданні відбулися парламентські слухання проекту закону України "Про внесення змін і доповнень до Земельного кодексу України».

Василь ТУГЛУК.

В Інституті законодавства Верховної Ради України

Щоб була система, а не лише масив

Як відомо, 23—24 травня цього року у Києві відбудеться науково-практична конференція «Концепція розвитку законодавства України до 2005 року». Організатор підготовки та проведення цієї конференції — Інститут законодавства Верховної Ради України. Про проблеми, що обговорюватимуть на ній, наш кореспондент веде розмову із директором Інституту законодавства Верховної Ради України, доктором юридичних наук Віталієм ОПРИШКОМ.

— Віталію Федоровичу, схоже, протягом більш як п'яти років законотворчого процесу все-таки не повною мірою вдалося досягти системності законодавства України. Чому так сталося?

— Одна з причин поки що безсистемного законотворчого процесу — відсутність загальнодержавної науково обгрунтованої стратегії розвитку законодавства. Аналіз прийнятих у 1990 — 1995 рр. законодавчих актів (а їх більше 600) не дає можливості визначити не лише відповідну системність, логічну послідовність, а й пріоритетність їх прийняття. Тому за таких умов створюється здебільшого не законодавча система, а законодавчий масив, який не може стати добротною основою для побудови іншої, «підпорядкованої» системи — системи підзаконних нормативних актів. На жаль, верховенство права і закону (переважний обсяг суспільних відносин мають регулювати закони) не повною мірою знайшло своє втілення у нормотворчій діяльності.

Скажімо, у 1995 році прийнято 1966 нормативних актів, у тому числі законів — лише 87 (4,4%), підзаконних нормативних актів — 1880 (95,6%). Звичайно, за такої ситуації досягти реалізації принципу верховенства закону в суспільстві просто неможливо.

— Які, на вашу думку, існують шляхи підвищення ефективної законодавчої діяльності?

— Це, передусім, наявність концепції розвитку законодавства України хоча б на найближчу перспективу. Вона повинна стати стратегією законодавчої діяльності Верховної Ради України. Тому з урахуванням цього з ініціативи Інституту законодавства і, в основному, його силами завершується розробка проекту нової Концепції на найближчі 10 років. Вона покликана стати основою для Державної програми законопроектних робіт на цей час. З нашої точки зору, наявність такої програми надасть можливість Верховній Раді України (і не одного скликання) у системній і логічній послідовності, з урахуванням відповідних пріоритетів і черговості, на плановій основі більш ефективно і цілеспрямовано здійснювати законодавчу діяльність.

А крім того, нова Конституція стане основою подальшого законотворення, і в її розвитку необхідно буде прийняти ряд конституційних та органічних законів.

— Відомо, що якість законодавства багато в чому залежить від якості законотворчого процесу. Як цього домогтися?

— Вкрай потрібно прискорити прийняття законодавчого акта «Про закони і законодавчу діяльність», проект якого розроблено Інститутом законодавства, а також удосконалити процес нормотворчої діяльності і органів виконавчої влади.

Мета конференції — апробація розробленого колективом нашого інституту проекту Концепції розвитку законодавства України на період до 2005 року, а також проекту Державної програми законотворчих робіт.

Немає таланту, який догодив би трьомстам депутатам

На черговій прес-конференції Тимчасової спеціальної депутатської комісії з узгодження проекту Конституції, в якій окрім керівника Михайла Сироти взяли участь Володимир Буткевич та Роман Безсмертний, було повідомлено, що з 22 членів комісії за узгоджений проект проголосували 16 чоловік і 3 утрималися. Проти висловилися або ж не голосували зовсім представники від МДГ, комуністичної та соціалістичної фракцій. Однак позиція останніх не завадила комісії остаточно узгодити статті проекту Основного Закону і передати його Президії Верховної Ради, яка на спеціальному засіданні і має визначитися з порядком і строками його розгляду.

Щодо узгодження основних положень цього документа з Президентом України, то на прес-конференції зазначалося, що в комісії розглянули всі зауваження глави держави і в принципових положеннях дійшли, як кажуть, спільного знаменника. Наприклад, комісія погодилася з президентським проектом статті про розпуск Верховної Ради, але зазначені там строки змінила.

Кілька запитань пролунало з приводу висновків комісії щодо державної символіки України. Згадали, зокрема, висловлювання про те, що дехто пропонує приймати Конституцію, а державну символіку — окремим законом. М. Сирота нагадав, що комісія внесла єдину зміну до статті про символіку — у великому гербі нашої держави має бути знак княжої доби Володимира — золотий тризуб на голубому тлі. Без цієї символіки, додав керівник комісії, він не бачить Української держави.

Однак оптимізму щодо прийняття Конституції Верховною Радою не відчувалося. Найвідвертіше і найобразніше з цього приводу висловився Р. Безсмертний, мовляв, у нас не знайдеться такої, навіть найталановитішої, людини, яка б написала проект Основного Закону, за котрий проголосувало б 300 народних депутатів. Отже, на його думку, треба готуватися до референдуму і не затягувати з цим процесом.

Анатолій БЕНЬ.

Читайте, порівнюйте, думайте

У кількох виданнях опубліковано проект Конституції України, підготовлений Конституційною комісією, і разом із цілим томом зауважень і пропозицій членів цієї комісії переданий до Верховної Ради. Наша газета збиралася надрукувати проект дещо пізніше, після прийняття його Верховною Радою у першому читанні.

Та нам довелося змінити свої плани. Члени Тимчасової спеціальної комісії з опрацювання проекту Конституції від фракції комуністів подали до газети свій варіант проекту Основного Закону, підготовлений «з урахуванням пропозицій і зауважень, висловлених при обговоренні проекту у Верховній Раді і переданих до Тимчасової спеціальної комісії». А в нашій газеті кожна комісія, фракція і група Верховної Ради має квоту для публікації своїх матеріалів — одну газетну сторінку на місяць. Таким чином, комуністи-депутати мають у «Голосі України» фактично сім газетних сторінок на місяць: одну від фракції і шість від комісій, в яких переважають і які очолюють. І це своє право вони й використовують, пропонуючи до газети свій варіант доопрацьованого проекту.

Зі свого боку, надаючи їм можливість скористатися своїм правом, редакція не може тепер чекати прийняття проекту в першому читанні, а пропонує читачам, задля об'єктивності, задля надання можливості порівнювати, робити свої висновки, і проект, поданий Конституційною комісією. Тобто той документ, який став основою для роботи у Верховній Раді. Отож, читайте, порівнюйте, думайте.

Ми вважаємо конституційну працю Верховної Ради над проектом справою винятково важливою і сподіваємося, що законодавчий орган прийме Основний Закон держави.

Конституція України

Проект, схвалений (із зауваженнями і пропозиціями) Конституційною комісією України 11 березня 1996 року

Ми, український народ — громадяни України усіх національностей,

виражаючи свою суверенну волю,

спираючись на багатовікову історію українського державотворення і на підставі здійсненого українською нацією права на самовизначення,

дбаючи про забезпечення прав і свобод людини та гідних умов її життя,

піклуючись про зміцнення громадянської злагоди у суспільстві,

прагнучи розвивати і зміцнювати демократичну, соціальну, правову державу,

усвідомлюючи відповідальність перед нинішнім і прийдешніми поколіннями,

керуючись Актом проголошення незалежності України від 24 серпня 1991 року, схваленим 1 грудня 1991 року всенародним голосуванням,

затверджуємо цю Конституцію — Основний Закон України.

РОЗДІЛ 1
ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ

Стаття 1. Україна є суверенна і незалежна, демократична, соціальна, правова держава.

Стаття 2. Суверенність України поширюється на всю її територію.

Україна є унітарною державою.

Територія України є цілісною і недоторканною.

Стаття 3. Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю.

Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави.

Стаття 4. В Україні існує єдине громадянство. Підстави набуття і втрати громадянства України визначаються законом.

Стаття 5. Україна є республікою.

Єдиним джерелом влади в Україні є народ. Народ здійснює владу безпосередньо і через органи державної влади.

Ніхто не може узурпувати державну владу.

Стаття 6. Державна влада в Україні здійснюється на засадах її розподілу на законодавчу, виконавчу і судову.

Органи законодавчої, виконавчої та судової влади здійснюють свої повноваження у встановлених Конституцією межах.

Стаття 7. Держава визнає і гарантує місцеве самоврядування.

Стаття 8. В Україні діє принцип верховенства права.

Конституція має найвищу юридичну силу. Норми Конституції є нормами прямої дії. Закони та інші правові акти мають прийматися на основі Конституції і відповідати їй.

Стаття 9. Міжнародні договори, ратифіковані відповідно до Конституції, що набрали чинності для України, є частиною її національного законодавства.

Укладення міжнародних договорів, які суперечать Конституції, можливе лише після внесення відповідних змін до Конституції.

Стаття 10. Державною (офіційною) мовою в Україні є українська мова.

У місцях компактного проживання громадян, що належать до однієї або кількох національних меншин, поряд із державною мовою може вживатись у діяльності органів державної влади та державних організацій мова, прийнята для більшості мешканців певного населеного пункту.

Стаття 11. Держава сприяє консолідації і розвитку української нації, її історичної свідомості, традицій і культури, розвитку етнічної, культурної, мовної та релігійної самобутності всіх національних меншин.

Україна піклується про задоволення національно-культурних і мовних потреб українців, що проживають за межами держави.

Стаття 12. Суспільне життя в Україні грунтується на засадах політичної, економічної та ідеологічної багатоманітності.

Жодна ідеологія не може визнаватись державною як обов'язкова.

Цензура заборонена.

Держава гарантує свободу політичної діяльності, не забороненої Конституцією і законом.

Держава забезпечує захист усіх форм власності і господарювання, соціальну спрямованість економіки.

Стаття 13. Зовнішньополітична діяльність України спрямована на забезпечення її національних інтересів і безпеки шляхом підтримання мирного і взаємовигідного співробітництва з членами міжнародного співтовариства.

Стаття 14. Народ має право чинити опір будь-кому, хто здійснює спробу ліквідувати українську державу, конституційний лад, порушити її територіальну цілісність або чинити дії, спрямовані на захоплення державної влади, якщо передбачені Конституцією засоби не можуть бути використані.

Стаття 15. Державний прапор України — синьо-жовтий стяг із двох рівновеликих горизонтальних смуг.

Державний герб України — Тризуб золотої барви на синьому щиті.

Державний гімн України — національний гімн «Ще не вмерла Україна».

Столицею України є місто Київ.

РОЗДІЛ II
ПРАВА І СВОБОДИ ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА

Стаття 16. Усі люди є вільними і рівними у своїй гідності та правах.

Права і свободи людини є невідчужуваними та непорушними.

Стаття 17. Права і свободи людини і громадянина, закріплені цією Конституцією, не є вичерпними.

Конституційні права і свободи не можуть бути скасовані.

Стаття 18. Кожна людина має право на вільний розвиток своєї особистості, якщо при цьому не порушуються права і свободи інших осіб.

Стаття 19. Громадяни мають рівні конституційні права і свободи та є рівними перед законом.

(Продовження на 4—8-й стор.).

Проект Конституції України

Поданий членами Тимчасової спеціальної комісії з опрацювання проекту Конституції від фракції ВР України «Комуністи за соціальну справедливість і народовладдя»

Верховна Рада України,

виражаючи суверенну волю народу України,

спираючись на багатовікову історію вітчизняного державотворення і на підставі здійсненого українською нацією, усім народом України права на самовизначення,

визнаючи людину найвищою соціальною цінністю і дбаючи про забезпечення її прав і свобод та гідних умов життя,

піклуючись про зміцнення громадянської злагоди у суспільстві,

прагнучи розвивати і зміцнювати демократичну, соціальну, правову державу,

усвідомлюючи відповідальність перед нинішнім і прийдешніми поколіннями,

керуючись Декларацією про державний суверенітет України та Актом проголошення незалежності України, схваленим 1 грудня 1991 року всенародним голосуванням,

приймає цю Конституцію — Основний Закон України.

Розділ I. Загальні засади

Стаття 1. Україна є суверенна демократична, соціальна, правова держава.

Громадяни всіх націй і національних груп, які проживають на її території, становлять народ України.

Стаття 2. Суверенітет України поширюється на всю її територію.

В існуючих кордонах територія України недоторканна, невідчужувана і не може бути змінена і використана без її згоди.

Стаття 3. Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Правам людини належить пріоритет при розв'язанні всіх соціальних і національних питань.

Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави. Відносини держави і громадянина грунтуються на їх взаємній відповідальності.

Стаття 4. В Україні існує єдине громадянство. Підстави набуття і втрати громадянства України визначаються законом.

Подвійне громадянство допускається на підставі міжнародних угод.

Стаття 5. Україна є республікою.

Носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в Україні є народ. Народ здійснює владу безпосередньо і через підконтрольні народу органи державної влади та місцевого самоврядування. Форми участі народу у здійсненні контролю за діяльністю органів державної влади та місцевого самоврядування визначаються законом.

Ніхто не може узурпувати державну владу.

Жодна частина народу, жодна політична партія, рух чи інше об'єднання громадян, якесь угруповання чи окрема особа не мають права виступати від імені народу України.

Стаття 6. Органи законодавчої, виконавчої та судової влади здійснюють свої повноваження у встановлених Конституцією межах.

Стаття 7. Держава визнає і гарантує місцеве самоврядування.

Стаття 8. В Україні діє принцип верховенства права, втіленого у Конституції і законах держави.

Конституція має найвищу юридичну силу. Закони та інші правові акти приймаються на основі Конституції і мають відповідати їй. Норми Конституції є нормами прямої дії. Звернення до суду для захисту конституційних прав і свобод безпосередньо на підставі Конституції гарантується.

Стаття 9. Чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною її національного законодавства.

Укладення міжнародних договорів, які суперечать Конституції, можливе лише після внесення відповідних змін до Конституції.

У разі звернення до системи міжнародного арбітражу при розв'язанні міжнародних спорів Україна визнає зобов'язуючу силу його рішень.

Стаття 10. Державними мовами в Україні є українська і російська мови.

У місцях компактного проживання громадян, що належать до однієї або кількох національних меншин, у діяльності органів державної влади та державних організацій поряд із державною мовою може вживатись мова, прийнята для більшості мешканців певного населеного пункту чи регіону.

Громадянам гарантується право вільного вибору мови навчання і мови міжнаціонального спілкування.

Стаття 11. Держава сприяє консолідації і розвитку української нації, її історичної свідомості, традицій і культури, збереженню етнічної самобутності всіх національних меншин і корінних народів, розвитку їх мови і культури.

Україна піклується про задоволення національно-культурних і мовних потреб українців, що проживають за межами держави.

Стаття 12.

Суспільне життя в Україні грунтується на пріоритеті суспільства над державою і на засадах політичної, економічної та ідеологічної багатоманітності.

Мета суспільства — створювати умови для вільного розвитку і якнайповнішого розкриття особистісних здібностей, творчого потенціалу кожної людини, всебічного розвитку демократії, реалізації принципів соціальної справедливості і захищеності; забезпечувати поєднання інтересів різних верств населення; не допускати привласнення результатів чужої праці.

Жодна ідеологія не може визнаватись державною як обов'язкова.

Цензура заборонена.

Держава гарантує свободу політичної діяльності, не забороненої Конституцією і законом.

Стаття 13. (додаткова)

Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Правовий порядок грунтується на засадах, згідно з якими ніхто не може бути примушений робити те, що законом не передбачено.

Органи державної влади і органи самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти тільки на підставах, в обсязі і у спосіб, передбачені Конституцією та законами України. Свою діяльність вони підпорядковують інтересам усього суспільства, а не якоїсь окремої його частини.

Стаття 14. (додаткова)

Основою економічної і соціальної організації суспільства в Україні є вільна праця людей, забезпечення для всіх громадян рівних вихідних умов у соціальній сфері, однакових можливостей користуватися результатами власної праці без зрівнялівки і утриманства.

Держава регулює в інтересах трудящих питання праці і заробітної плати, професійної підготовки кадрів, соціального захисту громадян, в тому числі від безробіття, визначає права та обов'язки державних органів і трудових колективів у цих питаннях, запобігає монополізації виробництва,

(Продовження на 9—14-й стор.).

Конституція України

Проект,

схвалений (із зауваженнями і пропозиціями) Конституційною комісією України 11 березня 1996 року

(Початок на 3-й стор.).

Не може бути привілеїв чи обмежень на підставі раси, кольору шкіри, політичних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, мови, релігії чи інших обставин.

Стаття 20. Громадянин України не може бути позбавлений громадянства і права змінити громадянство України.

Громадянин України не може бути вигнаний за межі України або виданий іноземній державі.

Україна гарантує своїм громадянам піклування та захист за її межами.

Стаття 21. Іноземці та особи без громадянства користуються в Україні такими ж правами і свободами, а також несуть такі ж обов'язки, як і громадяни України, за винятками, встановленими Конституцією, законами чи міжнародними договорами України.

Іноземцям та особам без громадянства може бути наданий притулок.

Стаття 22. Кожна людина має невід'ємне право на життя.

Ніхто не може бути свавільно позбавлений життя. Обов'язок держави — захищати життя людини.

Кожен має право захищати своє життя і життя інших осіб від протиправних посягань.

Стаття 23. Кожен має право на повагу його гідності.

Ніхто не повинен зазнавати тортур, жорстокого, нелюдського або такого, що принижує його гідність, поводження чи покарання.

Жодна особа не може бути без її вільної згоди піддана медичним чи науковим дослідам.

Стаття 24. Кожна людина має право на свободу і особисту недоторканність.

Ніхто не може бути заарештований або триматися під вартою інакше як за вмотивованим рішенням суду і тільки на підставах, визначених законом.

У разі нагальної необхідності попередження або припинення злочинів уповноважені на те органи можуть застосовувати тримання особи під вартою як тимчасовий запобіжний захід, обгрунтованість якого протягом 48 годин має бути перевірена судом. Затримана особа негайно звільняється, якщо впродовж 48 годин з моменту затримання їй не вручено вмотивоване рішення суду про тримання під вартою.

Кожному заарештованому чи затриманому повинно бути невідкладно повідомлено про мотиви арешту чи затримання, роз'яснено його права та надано можливість захищати себе особисто або використовувати правову допомогу захисника з моменту затримання.

Кожний затриманий має право у будь-який час оскаржити затримання до суду.

Стаття 25. Кожному гарантується недоторканність житла.

Не допускається проникнення до житла й іншого володіння особи, проведення в них обшуку та огляду інакше як за вмотивованим рішенням суду.

У невідкладних випадках, пов'язаних із безпосереднім переслідуванням осіб, підозрюваних у скоєнні злочину, врятуванням життя та майна, можливий інший, визначений законом, порядок проникнення до житла та іншого володіння особи, проведення в них обшуку і огляду.

Стаття 26. Кожному гарантується таємниця листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції. Винятки можуть бути визначені законом з метою запобігання злочинам чи з'ясування істини під час розслідування і розгляду кримінальних справ.

Стаття 27. Ніхто не може зазнавати свавільного втручання у його особисте і сімейне життя.

Не допускається збирання, зберігання, використовування і поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди, крім випадків, визначених законом і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини.

Кожний громадянин має право знайомитись в органах державної влади, установах і організаціях, органах місцевого самоврядування з відомостями про себе, які не є державною або іншою захищеною законом таємницею.

Кожному гарантується судовий захист права спростовувати невірогідну інформацію та вимагати вилучення інформації, зібраної в протизаконний спосіб, а також відшкодування матеріальної і моральної шкоди, спричиненої збиранням, зберіганням, використанням та поширенням такої інформації.

Стаття 28. Кожному, хто на законних підставах перебуває на території України, гарантується свобода пересування, вільний вибір місця проживання, право вільного залишення території України, за винятком обмежень, які визначаються законом в інтересах охорони національної безпеки, громадського порядку, здоров'я чи моральності населення або прав і свобод інших.

Громадянин України не може бути позбавлений права на повернення в Україну в будь-який час.

Стаття 29. Кожному гарантується право на свободу думки і слова, на вільне виявлення своїх поглядів і переконань.

Кожен має право вільно збирати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб за своїм вибором.

Здійснення цих свобод може бути обмежене законом в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку з метою запобігання заворушенням або злочинам, для охорони здоров'я і моральності населення, для захисту репутації або прав інших людей, для запобігання розголошення інформації, одержаної конфіденційно, або для підтримання авторитету і неупередженості правосуддя.

Стаття 30. Кожен має право на свободу совісті і релігії. Це право включає свободу сповідувати будь-яку релігію або не сповідувати ніякої, безперешкодно відправляти одноособово чи колективно релігійні культи і ритуальні обряди, вести релігійну діяльність.

Здійснення цього права може бути обмежене законом і лише в інтересах охорони громадського порядку, здоров'я і моральності населення або захисту прав і свобод інших людей.

Жодна релігія не може бути визнана державною як обов'язкова.

Ніхто не може бути увільнений від своїх обов'язків перед державою або відмовитися від виконання законів за мотивами релігійних переконань. У разі коли виконання військового обов'язку суперечить релігійним переконанням громадянина, цей обов'язок має бути замінений альтернативною (невійськовою) службою.

Стаття 31. Кожен має право на свободу об'єднання для здійснення і захисту своїх прав і свобод та задоволення політичних, економічних, соціальних, культурних та інших інтересів, за винятком обмежень, визначених законом в інтересах національної та громадської безпеки, охорони здоров'я та моральності населення або захисту прав і свобод інших людей.

Політичні партії в Україні сприяють виявленню політичної волі громадян, беруть участь у виборах. Членами політичних партій можуть бути лише громадяни України.

Ніхто не може бути примушений до вступу в будь-яке об'єднання.

Усі громадські об'єднання рівні перед законом.

Стаття 32. Утворення і діяльність партій та громадських об'єднань, програмні цілі, а також дії яких спрямовані на ліквідацію незалежності України, зміну конституційного ладу шляхом насильства, порушення суверенітету та територіальної цілісності держави, підрив її безпеки, незаконне захоплення державної влади, пропаганду війни, насильства, розпалювання міжетнічної, расової, релігійної ворожнечі, зазіхання на права і свободи людини, здоров'я та моральність населення, забороняються.

Партії та громадські об'єднання не можуть мати воєнізованих формувань.

Не допускаються утворення і діяльність організаційних структур політичних партій в органах державної влади і органах місцевого самоврядування, військових формуваннях, а також на державних підприємствах, в установах, навчальних закладах та інших державних організаціях.

Громадські об'єднання можуть бути заборонені і розпущені лише в судовому порядку.

Стаття 33. Громадяни мають право брати участь в управлінні державними справами, у всеукраїнському та місцевому референдумах, вільно обирати і бути обраними до органів державної влади і місцевого самоврядування.

Громадяни користуються рівним правом доступу до державної служби, а також служби в органах місцевого самоврядування.

Стаття 34. Визначається право громадян збиратися мирно, без зброї і проводити збори, мітинги, походи і демонстрації, про проведення яких повідомляються органи виконавчої влади чи місцевого самоврядування.

Обмеження цього права можуть визначатися законом і лише в інтересах національної або громадської безпеки з метою запобігання заворушенням і злочинам, для охорони здоров'я та моральності населення або захисту прав і свобод інших людей.

Стаття 35. Усі мають право напрявляти індивідуальні та колективні письмові звернення до органів державної влади, органів місцевого самоврядування та їхніх посадових осіб, які зобов'язані розглянути звернення і дати вмотивовану відповідь.

Стаття 36. Право приватної власності гарантується.

Кожен має право володіти, користуватися і розпоряджатися своєю земельною ділянкою, іншим майном та має право на результати своєї інтелектуальної праці.

З метою забезпечення загальнодержавних інтересів закон визначає вичерпний перелік об'єктів, які не можуть бути у приватній власності.

Громадяни для задоволення своїх потреб мають право користуватися об'єктами державної та комунальної власності відповідно до закону.

Право приватної власності на землю набувається в порядку, визначеному законом.

Ніхто не може бути протиправно позбавлений власності.

Примусове відчуження об'єктів приватної власності може мати місце лише як виняток з мотивів суспільної необхідності та за умови попереднього і повного відшкодування їхньої вартості. Примусове відчуження об'єктів приватної власності з наступним повним відшкодуванням допускається лише за умов воєнного чи надзвичайного стану.

Конфіскація майна може мати місце у випадках, обсязі та порядку, визначених законом, лише у зв'язку із вчиненням правопорушення.

Використання власності не може завдавати шкоди правам, свободам і гідності громадян, інтересам суспільства, погіршувати екологічну ситуацію і природні якості землі.

Стаття 37. Кожен має право на підприємницьку діяльність, яка не заборонена законом.

Забороняється підприємницька діяльність депутатів і сенаторів, посадових осіб органів державної влади і органів місцевого самоврядування.

Держава забезпечує захист конкуренції у підприємницькій діяльності. Не допускається зловживання монопольним становищем на ринку, неправомірне обмеження конкуренції та недобросовісна конкуренція. Види і межі монополії визначаються законом.

Держава захищає права споживачів, здійснює контроль за якістю і безпекою продукції, усіх видів обслуговування, підтримує діяльність громадських об'єднань споживачів.

Стаття 38. Кожен має право на працю, що включає можливість заробляти собі на життя працею, яку він вільно обирає або на яку вільно погоджується.

Держава створює умови для повного здійснення громадянами цього права, гарантує рівні можливості у виборі професії та роду трудової діяльності, реалізує програми професійно-технічного навчання, підготовки і перепідготовки відповідно до суспільних потреб.

Використання примусової праці забороняється. Не вважається примусовою працею військова або альтернативна служба, а також робота чи служба, яка виконується особою за вироком суду або відповідно до законів про надзвичайний і воєнний стан.

Кожен має право на належні, безпечні і здорові умови праці, на винагороду за працю, не нижчу від визначеного законом мінімального розміру заробітної плати.

Забороняється використання праці жінок і неповнолітніх на небезпечних для їхнього здоров'я роботах.

Громадянам гарантується захист від незаконного звільнення.

Стаття 39. Ті, хто працюють, мають право на страйк для захисту своїх економічних і соціальних інтересів.

Порядок здійснення цього права визначається законом з урахуванням необхідності забезпечення національної безпеки, охорони здоров'я, прав і свобод інших людей.

Ніхто не може бути примушений до участі або неучасті у страйку.

Стаття 40. Кожен, хто працює, має право на відпочинок.

Максимальна тривалість робочого часу, мінімальна тривалість відпочинку та оплачуваної щорічної відпустки, вихідні та святкові дні, а також інші основні умови здійснення цього права визначаються законом.

Стаття 41. Громадяни мають право на соціальний захист у старості, у разі повної або часткової втрати працездатності, втрати годувальника, у разі безробіття з незалежних від них обставин та в інших випадках, передбачених законом.

Це право гарантується загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням за рахунок страхових внесків підприємств, установ та інших організацій, бюджетних та інших джерел соціального забезпечення.

Пенсії, інші соціальні виплати та допомоги, які є основним джерелом існування, повинні забезпечувати рівень життя, не нижчий від прожиткового мінімуму, встановленого державою.

Стаття 42. Кожен має право на житло.

Громадянам, які потребують соціального захисту, житло надається державою та місцевим самоврядуванням безоплатно або за доступну для них плату відповідно до закону.

Ніхто не може бути примусово позбавлений житла без законних на те підстав і інакше як за рішенням суду.

Стаття 43. Кожен має право на достатній життєвий рівень для нього і його сім'ї, що включає достатнє харчування, одяг, житло.

Стаття 44. Кожен має право на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування.

Держава створює умови для ефективного і доступного для всіх громадян медичного обслуговування. У державних і комунальних установах охорони здоров'я медична допомога надається безоплатно. Держава сприяє розвиткові приватних лікувальних закладів.

Держава піклується про розвиток фізичної культури і спорту, забезпечує санітарно-епідеміологічне благополуччя.

Стаття 45. Кожен має право на безпечне для життя і здоров'я довкілля та відшкодування завданої порушенням цього права шкоди.

Закон гарантує кожному право вільного доступу до інформації про стан довкілля, якість харчових продуктів і предметів побуту, а також право на поширення такої інформації.

Стаття 46. Шлюб грунтується на вільній згоді жінки і чоловіка. Кожен із подружжя у сімейних відносинах має рівні права і обов'язки.

Сім'я, дитинство, материнство і батьківство перебувають під охороною держави.

Стаття 47. Діти рівні у своїх правах не-

залежно від походження, а також від того, народжені вони у шлюбі чи поза шлюбом.

Будь-яке насильство над дитиною та її експлуатація переслідуються за законом.

Утримання та виховання дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, покладаються на державу. Держава заохочує і підтримує благодійницьку діяльність щодо дітей.

Стаття 48. Кожен має право на освіту.

Основна загальна освіта є обов'язковою.

Держава забезпечує доступність і безоплатність дошкільної, основної загальної та професійної освіти в державних і комунальних навчальних закладах. Громадяни мають право безоплатно одержати вищу освіту в державних і комунальних навчальних закладах на конкурсній основі.

Закон гарантує громадянам, які належать до національних меншин, право на навчання рідною мовою чи вивчення рідної мови в державних та комунальних навчальних закладах або через національні культурні товариства.

Стаття 49. Кожний громадянин має право на результати своєї інтелектуальної праці, і ніхто не може використовувати їх без його згоди, за виключенням, що визначені законом.

Культурна спадщина охороняється законом.

Держава вживає заходів до повернення в Україну культурних цінностей народу, що знаходяться за її межами.

Стаття 50. Усі права і свободи людини і громадянина захищаються судом.

Кожному гарантується право на оскарження до суду рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування та посадових осіб.

Кожен має право звернутися за захистом своїх прав до Уповноваженого Національних Зборів України у правах людини.

Кожен має право звертатися за захистом своїх прав і свобод до судових чи інших установ Організації Об'єднаних Націй та Ради Європи.

Кожен має право захищати свої права і свободи від порушень будь-якими не забороненими законом засобами.

Стаття 51. Кожен має право на відшкодування за рахунок держави чи місцевого самоврядування матеріальної та моральної шкоди, заподіяної незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органів державної влади і органів місцевого самоврядування чи їхніх посадових осіб під час здійснення ними повноважень.

Стаття 52. Гарантується право кожного знати свої права і обов'язки.

Закони та інші нормативні акти, що визначають права і обов'язки громадян, мають бути доведені належним чином до населення.

Стаття 53. Закон не має зворотної дії в часі, за винятком випадків, коли він пом'якшує або скасовує відповідальність особи.

Ніхто не може нести відповідальність за діяння, які під час їх вчинення не визнавалися законом як правопорушення.

Стаття 54. Кожен має право на юридичну допомогу. У випадках, передбачених законом, ця допомога надається безоплатно. Кожен є вільним у виборі захисника своїх прав.

Стаття 55. Ніхто не зобов'язаний виконувати очевидно злочинні розпорядження чи накази.

За видання і виконання очевидно злочинного розпорядження чи наказу настає юридична відповідальність.

Стаття 56. Юридична відповідальність особи має індивідуальний характер.

Ніхто не може бути двічі притягнутий до юридичної відповідальності за одне і те ж правопорушення.

Стаття 57. Особа вважається невинуватою у скоєнні злочину, доки її вина не буде доведена в законному порядку і встановлена обвинувальним вироком суду, що набрав законної сили.

Ніхто не зобов'язаний доводити свою невинуватість.

Звинувачення не може ґрунтуватися на доказах, одержаних незаконним шляхом, а також на припущеннях. Усі сумніви щодо доведеності вини особи тлумачаться на її користь.

Ніхто не може бути підданий кримінальному покаранню інакше як за вироком суду.

У випадку скасування судового вироку як неправосудного держава відшкодовує матеріальну і моральну шкоду, завдану безпідставним засудженням.

Стаття 58. Особа не несе відповідальності за відмову давати свідчення або пояснення щодо себе, членів сім'ї чи близьких родичів, коло яких визначається законом.

Підозрюваний, звинувачуваний чи підсудний має право на захист.

Стаття 59. Засуджений користується всіма правами людини і громадянина, за винятком обмежень, які визначені законом і встановлені вироком суду.

Стаття 60. Конституційні права і свободи людини не можуть бути обмежені, крім випадків, передбачених Конституцією і прийнятими на її основі законами, з метою захисту прав і свобод інших людей, національної безпеки, охорони здоров'я та моральності населення.

Такі обмеження мають бути мінімальними і відповідати засадам демократичної держави.

В умовах воєнного або надзвичайного стану можуть встановлюватися окремі обмеження прав і свобод із зазначенням терміну дії цих обмежень. Не можуть бути обмежені права і свободи, передбачені статтями 22, 23, 35, 42, 46, 47, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58 Конституції.

Стаття 61. Захист Батьківщини, незалежності та територіальної цілісності України, шанування її державних символів є обов'язком громадян.

Громадяни несуть військову службу відповідно до закону.

Стаття 62. Кожен зобов'язаний не завдавати шкоди природі, культурній спадщині, відшкодовувати заподіяні ним збитки.

Стаття 63. Кожен зобов'язаний сплачувати податки і збори в порядку і розмірах, визначених законом.

Стаття 64. Кожен зобов'язаний неухильно додержуватись Конституції і законів України, не зазіхати на права і свободи, честь і гідність інших осіб.

Незнання законів не звільняє від юридичної відповідальності.

РОЗДІЛ III
ВИБОРИ. РЕФЕРЕНДУМ

Стаття 65. Народне волевиявлення здійснюється через вибори, референдум та інші форми безпосередньої демократії.

Стаття 66. Право голосу на виборах і референдумі мають громадяни, які досягли 18 років на день їх проведення.

Не мають права голосу громадяни, визнані судом недієздатними.

Стаття 67. Вибори до органів державної влади і місцевого самоврядування є вільними, відбуваються періодично на основі загального, рівного і прямого виборчого права шляхом таємного голосування.

Виборцям гарантується вільне волевиявлення.

Стаття 68. Всеукраїнський референдум призначається Національними Зборами України або Президентом України за їхньою власною ініціативою відповідно до Конституції.

Всеукраїнський референдум за народною ініціативою проголошується Президентом України на вимогу трьох мільйонів громадян, які мають право голосу, за умови, що підписи щодо призначення референдуму зібрані не менше ніж у двох третинах областей і не менше ніж по 100 тисяч підписів у кожній.

Стаття 69.

Виключно всеукраїнським референдумом вирішуються питання про зміну території України.

Стаття 70.

Референдум не допускається щодо законопроектів з питань податків, бюджету та про амністію.

РОЗДІЛ IV
НАЦІОНАЛЬНІ ЗБОРИ УКРАЇНИ

Стаття 71. Законодавчу владу в Україні здійснює Парламент — Національні Збори України.

Стаття 72. Національні Збори складаються з двох постійно діючих Палат: Палати депутатів і Сенату.

Стаття 73. Палата депутатів складається з 370 депутатів, які обираються строком на чотири роки на основі загального, рівного і прямого виборчого права шляхом таємного голосування.

Депутатом може бути громадянин, не молодший 18 років на день виборів, який має право голосу, проживає на території України протягом останніх п'яти років.

Стаття 74. Сенат формується на основі рівного представництва від Автономії Крим, кожної області та міста Києва — по три сенатори, а також від міста Севастополя — два сенатори.

Сенатори обираються строком на чотири роки шляхом прямих виборів у багатомандатних округах, які утворюються в межах Автономії Крим, кожної області, міст Києва та Севастополя.

Сенатором може бути громадянин, не молодший 30 років на день виборів, який має право голосу, проживав на відповідній території не менше п'яти років.

Стаття 75. Чергові вибори депутатів і сенаторів мають бути проведені у період не раніше 60 і не пізніше 45 днів до закінчення строку повноважень відповідної Палати.

Позачергові вибори депутатів проводяться протягом 60 днів з дня дострокового припинення повноважень Палати депутатів.

День виборів депутатів і сенаторів визначається Президентом України.

Порядок проведення виборів визначається законом.

Стаття 76. Депутати і сенатори не пов'язані імперативним мандатом.

Ніхто не може бути одночасно депутатом і сенатором. Депутати і сенатори не можуть мати інший представницький мандат.

Випадки несумісності мандата депутата і сенатора з іншими видами діяльності визначаються законом.

Стаття 77. Депутати і сенатори здійснюють свої функції на постійній основі. Розмір грошової винагороди депутатів і сенаторів встановлюється попереднім складом Палати депутатів.

Депутати і сенатори за своїм статусом є рівними.

Стаття 78. Перед вступом на посаду депутати і сенатори складають перед Національними Зборами присягу: «Присягаю на вірність Україні. Зобов'язуюсь усіма своїми справами боронити суверенітет і незалежність України, дбати про благо Вітчизни і добробут українського народу. Присягаю дотримуватися Конституції та законів України, виконувати свої обов'язки в інтересах усіх співвітчизників».

Відмова скласти присягу тягне за собою втрату мандата депутата чи сенатора.

Повноваження депутатів і сенаторів починаються з моменту складення присяги.

Стаття 79. Депутатам і сенаторам гарантується парламентська недоторканність.

Депутати і сенатори юридично не відповідальні за результати голосування або висловлювання у Палатах та їх органах, за винятком відповідальності за образу чи наклеп.

Депутати і сенатори не можуть бути затримані чи заарештовані без згоди відповідної Палати до винесення вироку судом, за винятком затримання під час скоєння ними злочину.

Стаття 80. Повноваження депутатів і сенаторів припиняються одночасно з припиненням повноважень Палати, до якої вони обрані.

Повноваження депутата чи сенатора припиняються достроково у випадках:

1) складення повноважень за його особистою заявою;

2) винесення щодо нього обвинувального вироку суду, що набрав законної сили;

3) визнання його судом недієздатним або безвісно відсутнім;

4) втрати ним громадянства України або виїзду на постійне проживання за межі України;

5) смерті.

У випадках невиконання вимоги щодо несумісності мандата депутата або сенатора з іншими видами діяльності його повноваження достроково припиняються за рішенням відповідної Палати.

Рішення Палати про дострокове припинення повноважень депутата або сенатора приймається більшістю від складу відповідної Палати, визначеного Конституцією, і може бути оскаржене до суду.

Стаття 81. Національні Збори працюють сесійно. Відкриття і закриття сесій здійснюється на спільних засіданнях Палат.

Національні Збори є правомочними за умови обрання не менше двох третин від складу кожної із Палат.

На першу сесію Національні Збори збираються не пізніше ніж на тридцятий день після виборів.

Перше засідання Національних Зборів відкриває старший за віком депутат.

Спільні засідання Національних Зборів веде Голова Палати депутатів, за його відсутності — Голова Сенату.

Голосування на спільних засіданнях Палат є роздільним.

Порядок роботи Палат визначається їхніми регламентами. Спільні засідання Палат проводяться за Регламентом Палати депутатів.

Стаття 82. Чергові сесії Національних Зборів починаються першого вівторка лютого і першого вівторка вересня кожного року.

Позачергові сесії Національних Зборів із зазначенням порядку денного скликаються Головою Палати депутатів на спільну вимогу не менше ніж третини від складу кожної з Палат або на вимогу Президента України.

У разі запровадження воєнного чи надзвичайного стану в Україні Національні Збори збираються у дводенний строк без скликання.

У випадку закінчення строку повноважень Національних Зборів або будь-якої з Палат під час дії воєнного чи надзвичайного стану їх повноваження продовжуються до дня першого засідання першої сесії Національних Зборів, обраних після припинення воєнного чи надзвичайного стану.

Стаття 83. Засідання Палат Національних Зборів проводяться відкрито. Для проведення закритого засідання кожної з Палат вимагається рішення не менше ніж двох третин присутніх на засіданні депутатів або сенаторів.

Голосування на засіданнях Палат є особистим.

Стаття 84. До повноважень Національних Зборів належать:

1) внесення змін до Конституції України в межах і порядку, передбачених розділом XIII Конституції;

2) призначення всеукраїнського референдуму з питань, визначених статтею 69 Конституції;

3) прийняття Державного бюджету, контроль виконання Державного бюджету, затвердження звіту про виконання Державного бюджету;

4) прийняття законів;

5) призначення чи обрання на посади та увільнення з посад осіб у випадках, передбачених Конституцією;

6) здійснення парламентського контролю у формах і межах, визначених Конституцією;

7) ратифікація і денонсація міжнародних договорів України;

8) заслуховування щорічних та позачергових послань Президента України про внутрішнє і зовнішнє становище України;

9) усунення Президента України з поста в порядку, визначеному статтею 109 Конституції;

10) призначення виборів Президента України у строки, передбачені Конституцією;

11) оголошення за поданням Президента України війни і укладення миру, схвалення рішення Президента України про використання Збройних Сил України та інших військових формувань у разі збройної агресії проти України.

Питання, передбачені пунктами 7,8,10,11 цієї статті, розглядаються і вирішуються на спільних засіданнях Палат Національних Зборів.

Національні Збори здійснюють також інші повноваження, які відповідно до Конституції віднесені до відання Палати депутатів і Сенату.

Кожна Палата може брати до свого розгляду будь-які питання, віднесені до повноважень Національних Зборів, крім тих, що належать до повноважень іншої Палати.

Стаття 85. До повноважень Палати депутатів належать:

1) надання згоди на призначення Президентом України Прем'єр-міністра України;

2) розгляд і прийняття рішення щодо Програми діяльності Кабінету Міністрів України;

3) здійснення контролю за діяльністю Кабінету Міністрів України відповідно до Конституції;

4) затвердження найважливіших загальнодержавних програм економічного, науково-технічного, соціального і національно-культурного розвитку, охорони довкілля;

5) схвалення рішень про надання Україною позик і економічної допомоги іноземним державам та про одержання Україною позик від іноземних держав, банків та міжнародних фінансових організацій, а також здійснення контролю за їх використанням;

6) затвердження загальної структури, чисельності Збройних Сил України, Прикордонних військ України, Національної гвардії України, інших військових формувань, утворених відповідно до законодавства;

7) призначення на посаду і звільнення з посади Голови Рахункової палати та половини її членів;

8) призначення на посаду та звільнення з посади Уповноваженого Національних Зборів України у правах людини; заслуховування його щорічних доповідей про стан захисту прав і свобод людини в Україні;

9) призначення на посаду та звільнення з посади за поданням Президента України Голови Правління Національного банку України.

Стаття 86. Депутати мають право запиту щодо виконання Програми діяльності Кабінету Міністрів та інших затверджених

(Продовження на 6—8-й стор.).

Конституція України

Проект,

схвалений (із зауваженнями і пропозиціями) Конституційною комісією України 11 березня 1996 року

(Початок на 3—5-й стор.).

Палатою депутатів загальнодержавних програм.

Після обговорення відповіді Кабінету Міністрів на запит Палата депутатів може на пропозицію не менше ніж 100 депутатів розглянути питання про відповідальність Кабінету Міністрів України і прийняти більшістю від її складу, визначеного Конституцією, резолюцію недовіри.

Прийняття Палатою депутатів резолюції недовіри тягне за собою відставку Кабінету Міністрів України.

Питання про відповідальність Кабінету Міністрів не може ставитися протягом року після затвердження Програми діяльності Кабінету Міністрів або двічі протягом однієї чергової сесії Національних Зборів.

Стаття 87. До повноважень Сенату належать:

1) призначення половини складу Конституційного Суду України;

2) призначення на посади та звільнення з посад за поданням Президента України суддів Верховного Суду України;

3) надання згоди на призначення Президентом України глав дипломатичних представництв України в інших державах і при міжнародних організаціях;

4) призначення на посаду та звільнення з посади заступника Голови Рахункової палати і половини її членів;

5) надання згоди на призначення Президентом України Генерального прокурора;

6) надання згоди на призначення Президентом України Голови Антимонопольного комітету;

7) призначення за поданням Президента України складу Центральної виборчої комісії з виборів Національних Зборів України та Президента України;

8) утворення за поданням Президента України Ради оборони України;

9) схвалення рішення про надання військової допомоги іншим державам, про направлення підрозділів Збройних Сил України до іншої країни чи допуск підрозділів збройних сил іноземних держав на територію України;

10) затвердження протягом двох днів з моменту звернення указів Президента України про запровадження воєнного чи надзвичайного стану в Україні або в окремих її місцевостях, про загальну або часткову мобілізацію, оголошення окремих місцевостей зонами екологічного лиха;

11) утворення і ліквідація районів, встановлення і зміна меж районів і міст, віднесення населених пунктів до категорії міст, найменування і перейменування населених пунктів і районів.

Стаття 88. Кожна Палата обирає зі свого складу Голову Палати та заступника Голови Палати.

Голови Палат:

1) ведуть засідання Палат;

2) організовують підготовку питань до розгляду на засіданнях Палат;

3) підписують акти, ухвалені Палатою;

4) представляють Палати у зносинах з іншими органами державної влади України;

5) здійснюють інші функції, передбачені Конституцією та регламентами Палат.

Заступники Голів Палат виконують повноваження, що визначаються Регламентом відповідної Палати.

Стаття 89. Палати Національних Зборів затверджують перелік комітетів Палат, обирають голів цих комітетів.

Комітети Палат здійснюють законопроектні роботи, готують і попередньо розглядають питання, що віднесені до повноважень Національних Зборів.

Палати Національних Зборів у межах своїх повноважень можуть утворити, коли визнають за необхідне, тимчасові спеціальні комісії для підготовки і попереднього розгляду питань.

Тимчасові слідчі комісії утворюються для проведення розслідування з питань, що становлять суспільний інтерес, якщо за їх утворення проголосувала не менше ніж третина від складу відповідної Палати, визначеного Конституцією.

Висновки і пропозиції тимчасових слідчих комісій не є обов'язковими для попереднього слідства і суду.

Стаття 90. Повноваження кожної з Палат Національних Зборів припиняються в день відкриття першого засідання відповідної Палати нового скликання.

Палата депутатів може бути достроково розпущена Президентом України після консультацій з Прем'єр-міністром України і Головою Палати депутатів, якщо Палата депутатів протягом шістдесяти днів після першого подання двічі відхилила Програму діяльності Кабінету Міністрів України.

Палата депутатів, обрана на позачергових виборах, проведених після розпуску Президентом України попереднього складу Палати, не може бути розпущена протягом року з дня її обрання.

Палата депутатів не може бути розпущена в останні шість місяців строку повноважень Президента України.

Стаття 91. Палата депутатів і Сенат Національних Зборів ухвалюють закони, постанови та інші акти більшістю голосів від складу Палат, визначеного Конституцією, за винятком випадків, передбачених статтями 83, 94, 95, 109, 156, 157 Конституції.

Стаття 92. Виключно законами України визначаються:

1) права та свободи людини і громадянина, гарантії цих прав і свобод; основні обов'язки громадянина;

2) громадянство, правосуб'єктність громадян, статус іноземців і осіб без громадянства;

3) права національних меншин;

4) статус мов;

5) правовий режим власності;

6) державний бюджет, фінансове, грошове, цінове, кредитне, інвестиційне регулювання; система оподаткування; види і розміри податків, зборів та обов'язкових платежів; валюта, проби, види, вартість, типи і карбування монет, порядок випуску та емісії банкнот, державних цінних паперів, їх види та типи;

7) одиниці ваги, міри і часу;

8) засади і гарантії підприємництва;

9) порядок визначення екологічних стандартів;

10) засади використання природних ресурсів, морської економічної зони, континентального шельфу, освоєння космічного простору, організації та експлуатації енергосистем, транспорту і зв'язку;

11) основи соціального захисту, засади регулювання праці і зайнятості, шлюбу, сім'ї, дитинства, материнства, батьківства, виховання, освіти, культури і охорони здоров'я;

12) засади регулювання демографічних та міграційних процесів;

13) засади утворення і діяльності політичних партій, інших громадських об'єднань, засобів масової інформації;

14) організація і порядок проведення виборів і референдумів;

15) організація і порядок діяльності Національних Зборів та їхніх Палат, статус депутатів і сенаторів;

16) основи організації і діяльності органів виконавчої влади, державної служби, організації державної статистики та інформатики;

17) судоустрій, судочинство, статус суддів, судова експертиза, організація і діяльність прокуратури, слідства, нотаріату, органів і установ виконання покарань; основи організації і діяльності адвокатури;

18) територіальний устрій України;

19) засади місцевого самоврядування;

20) утворення і порядок функціонування вільних економічних зон;

21) засади зовнішніх зносин, зовнішньоекономічної діяльності і митної справи;

22) основи національної безпеки, організації Збройних Сил і забезпечення громадського порядку;

23) правовий режим державних кордонів;

24) встановлення і порядок використання та захисту державних символів;

25) статус столиці України; спеціальний статус інших міст;

26) правовий режим воєнного і надзвичайного стану;

27) встановлення державних нагород;

28) встановлення військових звань, дипломатичних рангів та інших спеціальних звань;

29) державні свята;

30) діяння, які є злочинами, адміністративними або дисциплінарними правопорушеннями, та відповідальність за них;

31) амністія.

Стаття 93. Право законодавчої ініціативи у Національних Зборах належить Президентові України, депутатам і сенаторам.

Законопроекти, внесені Президентом України і визначені ним як невідкладні, розглядаються Національними Зборами позачергово.

Стаття 94. У разі виникнення розбіжностей між Палатами Національних Зборів щодо обговорюваного законопроекту остаточне рішення приймає Палата депутатів більшістю у дві третини від її складу, визначеного Конституцією.

Стаття 95. Закон підписує Голова Палати депутатів Національних Зборів і невідкладно надсилає його Президентові України.

Президент України протягом п'ятнадцяти днів після отримання закону схвалює та офіційно оприлюднює його або повертає зі своїми зауваженнями до Національних Зборів для повторного розгляду.

У разі коли Президент України протягом встановленого строку не повернув закон для повторного розгляду, закон вважається схваленим Президентом України і має бути підписаним та офіційно оприлюдненим.

Якщо під час повторного розгляду закон буде знову прийнятий Національними Зборами більшістю в три п'ятих від складу Палат, визначеного Конституцією, Президент України зобов'язаний його підписати і офіційно оприлюднити протягом десяти днів.

Закон набирає чинності після десяти днів з моменту його офіційного опублікування, якщо інше не передбачено самим законом, але не раніше дня його опублікування.

Стаття 96. Виключно законом про Державний бюджет України визначаються видатки держави, їх розмір і цільове спрямування.

Закон визначає граничний розмір бюджетного дефіциту. Покриття бюджетного дефіциту за рахунок емісії можливе лише за рішенням Національних Зборів у разі подання Президента України.

У разі прийняття Національними Зборами Державного бюджету з перевищенням видатків над доходами в законі про Державний бюджет передбачаються джерела і засоби покриття дефіциту. Закон про Державний бюджет не може встановлювати нові податки та інші платежі.

Стаття 97. Державний бюджет України затверджується щорічно Національними Зборами на період з 1 січня по 31 грудня, а за особливих обставин — на інший період.

Президент України не пізніше ніж на 15 день осінньої сесії подає до Палати депутатів Національних Зборів проект закону про Державний бюджет на наступний рік. Разом із проектом бюджету подається доповідь про хід виконання Державного бюджету поточного року.

Стаття 98. Президент України подає до Палати депутатів звіт про виконання Державного бюджету за попередній рік не пізніше ніж 31 березня.

Поданий звіт підлягає оприлюдненню.

Стаття 99. Контроль за фінансовою діяльністю держави та використанням державного майна від імені Палати депутатів здійснює Рахункова палата.

Стаття 100. Парламентський контроль за додержанням конституційних прав людини і громадянина здійснює Уповноважений Національних Зборів України у правах людини.

РОЗДІЛ V
ПРЕЗИДЕНТ УКРАЇНИ

Стаття 101. Президент України є главою держави.

Президент України є гарантом державного суверенітету, територіальної цілісності України, додержання Конституції і забезпечення громадянської злагоди у суспільстві.

Президент України сприяє узгодженості у діяльності органів державної влади, їх взаємодії з органами місцевого самоврядування.

Стаття 102. Президент України обирається громадянами строком на п'ять років на основі загального, рівного і прямого виборчого права шляхом таємного голосування.

Президентом України може бути обраний громадянин України, не молодший 35 років, який має право голосу, проживає в Україні протягом десяти останніх перед днем виборів років, володіє державною мовою.

Одна і та ж особа не може бути Президентом більше двох термінів підряд.

Президент України не може мати інший представницький мандат, займати посаду в органах державної влади і об'єднаннях громадян, а також займатися іншою оплачуваною або підприємницькою діяльністю чи входити до складу керівного органу або наглядової ради підприємства, що має на меті одержання прибутку.

Чергові вибори Президента України проводяться не раніше ніж за 45 днів і не пізніше ніж за 30 днів до закінчення строку повноважень Президента України. У разі дострокового припинення повноважень Президента України відповідно до статті 106 Конституції вибори Президента України проводяться протягом 9[illegible] днів.

Порядок проведення виборів Президента України визначається законом.

Стаття 103. Новообраний Президент України вступає на пост з моменту складення присяги на урочистому засіданні Національних Зборів у день закінчення повноважень попереднього Президента.

Приведення Президента України до присяги здійснює Голова Конституційного Суду України.

Президент України складає присягу такого змісту: «Я, (ім'я та прізвище), волею народу обраний Президентом України, заступаючи на цей високий пост, урочисто присягаю на вірність Україні. Зобов'язуюсь усіма своїми справами боронити суверенітет і незалежність України, дбати про благо Вітчизни і добробут українського народу, обстоювати права і свободи громадян, дотримуватися Конституції і законів України, виконувати свої обов'язки в інтересах усіх співвітчизників, підносити авторитет України у світі».

Президент України, обраний на позачергових виборах, складає присягу у п'ятиденний строк після офіційного оголошення результатів виборів.

Стаття 104. Президент України користується правом недоторканності.

За посягання на честь і гідність Президента України винні особи притягаються до відповідальності згідно з законом.

Звання Президента України охороняється законом і зберігається за ним довічно.

Стаття 105. Президент України:

1) забезпечує державну незалежність, національну безпеку і правонаступництво держави;

2) звертається з посланнями до народу та із щорічними і позачерговими посланнями до Національних Зборів про внутрішнє і зовнішнє становище України;

3) представляє державу у міжнародних відносинах, здійснює загальне керівництво зовнішньополітичною діяльністю держави, веде переговори і укладає міжнародні договори України;

4) приймає рішення про визнання іноземних держав;

5) призначає за згодою Сенату і звільняє глав дипломатичних представництв України в інших державах і при міжнародних організаціях; приймає вірчі і відкличні грамоти дипломатичних представників іноземних держав;

6) призначає всеукраїнський референдум щодо змін Конституції відповідно до статті 157 Конституції; проголошує всеукраїнський референдум за народною ініціативою;

7) призначає вибори до Палат Націо-

нальних Зборів у строки, передбачені Конституцією;

8) розпускає Палату депутатів у випадках, передбачених статтею 90 Конституції;

9) призначає за згодою Палати депутатів Прем'єр-міністра України та звільняє його з посади;

10) призначає за поданням Прем'єр-міністра України членів Кабінету Міністрів України, керівників інших центральних органів виконавчої влади, а також глав державних адміністрацій та звільняє їх з посади;

11) призначає за згодою Сенату Генерального прокурора та звільняє його з посади;

12) призначає за згодою Сенату Голову Антимонопольного комітету та звільняє його з посади;

13) утворює, реорганізовує та ліквідовує міністерства та інші центральні органи виконавчої влади, діючи в межах коштів, передбачених у Державному бюджеті на утримання цих органів;

14) скасовує акти Кабінету Міністрів України, центральних і місцевих органів виконавчої влади та уряду Автономії Крим;

15) є Верховним Головнокомандувачем Збройних Сил України; призначає і звільняє вище командування Збройних Сил України;

16) входить до Національних Зборів з поданням про оголошення війни та приймає рішення про використання Збройних Сил у разі збройної агресії проти України;

17) у випадках загрози нападу, небезпеки державній незалежності України приймає рішення про загальну або часткову мобілізацію та запровадження воєнного стану в Україні або в окремих її місцевостях;

18) оголошує в разі необхідності в Україні або в окремих її місцевостях надзвичайний стан; оголошує в разі необхідності окремі місцевості України зонами екологічного лиха;

19) призначає половину складу Конституційного Суду України;

20) утворює суди у визначеному законом порядку;

21) присвоює вищі військові звання, дипломатичні ранги, інші спеціальні звання;

22) нагороджує державними нагородами, засновує президентські відзнаки і нагороджує ними;

23) приймає рішення про прийняття до громадянства України та припинення громадянства України, надання притулку;

24) здійснює помилування;

25) створює для здійснення своїх повноважень консультативні, дорадчі та інші допоміжні органи і служби в межах коштів, передбачених у Державному бюджеті на утримання органів виконавчої влади;

26) здійснює інші повноваження, передбачені Конституцією.

Президент України на основі і на виконання Конституції і законів України видає універсали, укази і розпорядження, які обов'язкові до виконання на території України.

Акти Президента України, видані в межах повноважень, передбачених пунктами 3, 4, 8, 10, 12, 13, 15, 16, 17, 18, 21 цієї статті, скріплюються підписами Прем'єр-міністра України і Міністра, відповідального за їх виконання.

Стаття 106. Президент України виконує свої повноваження до вступу на пост новообраного Президента.

Повноваження Президента України припиняються достроково у випадках:

1) відставки;

2) неможливості виконувати свої повноваження за станом здоров'я;

3) усунення у порядку імпічменту;

4) смерті.

Стаття 107. Відставка Президента України набуває юридичної сили з моменту, коли заява про відставку буде проголошена ним особисто на спільному засіданні Палат Національних Зборів.

Стаття 108. Неможливість виконання Президентом України своїх повноважень за станом здоров'я має бути встановлена на спільному засіданні Палат Національних Зборів і підтверджена більшістю голосів від складу кожної із Палат, визначеного Конституцією, за письмовим поданням Верховного Суду України на підставі звернення Палати депутатів і медичного висновку.

Стаття 109. Президент України може бути усунутий з поста Національними Зборами у порядку особливої процедури (імпічменту) у випадку вчинення ним державної зради або іншого тяжкого злочину.

Питання про усунення Президента України з поста у порядку імпічменту ініціюється не менш ніж однією третиною складу Палати депутатів, встановленого у Конституції.

Для проведення розслідування Палата депутатів утворює спеціальну тимчасову слідчу комісію, до складу якої включаються спеціальний прокурор і спеціальні слідчі. Висновки і пропозиції слідчої комісії розглядаються на засіданні Палати депутатів, яка, за наявності підстав, більшістю від її складу, визначеного Конституцією, приймає рішення про обвинувачення Президента України і передає справу на розгляд Сенату.

Сенат розглядає справу щодо обвинувачення Президента України і приймає рішення про винесення питання про усунення Президента України з поста на розгляд Національних Зборів або припиняє справу.

Рішення про усунення Президента України з поста в порядку імпічменту приймається Національними Зборами не менше ніж двома третинами від складу кожної з Палат, визначеного Конституцією, після перевірки справи Конституційним Судом України і отримання його висновку про додержання конституційної процедури розслідування і розгляду справи про імпічмент та одержання висновку Верховного Суду України про те, що обвинувачення, які висуваються, містять ознаки тяжкого злочину.

Особа, усунута з поста Президента України, несе відповідальність за скоєний злочин у загальному порядку.

Стаття 110. У разі дострокового припинення повноважень Президента України відповідно до статей 106, 107, 108, 109 Конституції виконання обов'язків Президента України на період до обрання і вступу на пост нового Президента України покладається на Прем'єр-міністра України. Прем'єр-міністр України під час виконання обов'язків Президента України не може здійснювати повноваження, передбачені пунктами 2, 6, 8, 10, 11, 12, 13 статті 105 Конституції.

РОЗДІЛ VI
КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ. ІНШІ ОРГАНИ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ

Стаття 111. Кабінет Міністрів України є центральним колегіальним органом виконавчої влади.

Кабінет Міністрів підпорядкований Президентові України та відповідальний перед Національними Зборами у межах, передбачених у статтях 85, 86 Конституції.

Кабінет Міністрів у своїй діяльності керується Конституцією і законами України, актами Президента України.

Стаття 112. До складу Кабінету Міністрів входять Прем'єр-міністр, віце-прем'єр-міністр і міністри.

Прем'єр-міністр керує роботою Кабінету Міністрів, спрямовує її на виконання Програми діяльності Кабінету Міністрів, затвердженої Палатою депутатів Національних Зборів.

Стаття 113. Кабінет Міністрів утворюється на строк повноважень Президента України.

Прем'єр-міністр, інші члени Кабінету Міністрів мають право заявити Президентові України про свою відставку.

Відхилення Палатою депутатів Програми діяльності Кабінету Міністрів або прийняття резолюції недовіри відповідно до статті 86 Конституції тягне за собою відставку Кабінету Міністрів, яка приймається Президентом України.

Кабінет Міністрів, відставка якого прийнята Президентом України, за його дорученням продовжує виконувати свої повноваження до початку роботи новоутвореного Кабінету Міністрів.

Стаття 114. Кабінет Міністрів України:

1) забезпечує державний суверенітет і економічну самостійність України, здійснення внутрішньої і зовнішньої політики держави, виконання Конституції і законів України та актів Президента України;

2) вживає заходів щодо забезпечення прав і свобод людини і громадянина;

3) забезпечує проведення фінансової, грошової, цінової, кредитної, інвестиційної та податкової політики, політики в галузі праці і зайнятості населення, соціального захисту, освіти, науки і культури, охорони природи, екологічної безпеки і природокористування;

4) розробляє і здійснює загальнодержавні програми економічного, науково-технічного, соціального і культурного розвитку України;

5) організовує управління об'єктами державної власності та сприяє розвитку інших форм власності;

6) забезпечує розробку і виконання Державного бюджету;

7) здійснює заходи щодо забезпечення обороноздатності і національної безпеки України, громадського порядку, боротьби зі злочинністю;

8) організовує і забезпечує здійснення зовнішньоекономічної діяльності України, митної справи;

9) спрямовує і координує роботу міністерств, інших органів виконавчої влади;

10) виконує інші повноваження, визначені у Конституції, законах та актах Президента України.

Кабінет Міністрів видає постанови і розпорядження, які є обов'язковими до виконання.

Акти Кабінету Міністрів підписує Прем'єр-міністр.

Стаття 115. Міністерства, інші центральні органи виконавчої влади здійснюють керівництво відповідними сферами управління.

Керівники цих органів відповідальні за результати діяльності перед Президентом України.

Стаття 116. Виконавчу владу в областях, районах, містах Києві та Севастополі здійснюють глави відповідних державних адміністрацій.

Місцеві органи виконавчої влади при здійсненні своїх повноважень підпорядковані органам виконавчої влади вищого рівня.

Стаття 117. Глави державних адміністрацій на відповідній території забезпечують: виконання Конституції і законів України, актів Президента України, Кабінету Міністрів та інших органів виконавчої влади; додержання прав і свобод громадян; виконання програм соціально-економічного та культурного розвитку, охорони довкілля; здійснення наданих їм повноважень щодо управління державним майном; координацію діяльності місцевих органів виконавчої влади та взаємодію з органами місцевого самоврядування.

Глави місцевих державних адміністрацій не мають права вирішувати питання, віднесені Конституцією та законом до повноважень органів місцевого самоврядування.

Стаття 118. Організація і порядок діяльності Кабінету Міністрів та інших органів виконавчої влади визначаються законом.

РОЗДІЛ VII
ПРОКУРАТУРА

Стаття 119. Прокуратура України складає єдину систему, на яку покладається:

1) нагляд за додержанням законів органами, які проводять оперативно-розшукову діяльність, дізнання, досудове слідство;

2) розслідування злочинів у випадках, визначених законом;

3) державне обвинувачення в суді;

4) нагляд за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах, а також при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян;

5) представництво інтересів держави або громадянина в судах у випадках, визначених законом.

Стаття 120. Прокуратуру України очолює Генеральний прокурор, який призначається на посаду та звільняється з посади Президентом України. Призначення Генерального прокурора здійснюється за згодою Сенату.

Строк повноважень Генерального прокурора — п'ять років.

Стаття 121. Організація та порядок діяльності прокуратури України визначаються законом.

РОЗДІЛ VIII
ПРАВОСУДДЯ

Стаття 122. Правосуддя в Україні здійснюється виключно судами. Делегування функцій судів, а також привласнення цих функцій іншими органами чи посадовими особами не допускаються.

Судові рішення ухвалюються судами від імені України.

Стаття 123. Система судів в Україні будується за принципами територіальності і спеціалізації.

Найвищим судовим органом є Верховний Суд України.

Вищими судовими органами спеціалізованих судів є відповідні вищі суди.

Створення надзвичайних та особливих судів, за винятком випадків запровадження воєнного стану, забороняється.

Повноваження, порядок організації і діяльності судів та органів суддівського самоврядування, а також порядок зайняття суддівської посади визначаються законом.

Стаття 124. Судді незмінювані і займають посади безстроково, крім суддів, які призначені вперше.

Судді Верховного Суду України обираються Сенатом за поданням Президента України. Судді інших судів призначаються на посади Президентом України за поданням міністра юстиції у порядку, передбаченому законом.

Перше призначення на посаду судді здійснюється строком на п'ять років.

Судді не можуть бути членами політичних партій, займатися будь-якою підприємницькою або іншою оплачуваною діяльністю, крім наукової і викладацької роботи.

Стаття 125. Повноваження судді припиняються достроково у випадках:

1) його заяви про звільнення або відставку;

2) неможливості виконувати свої повноваження за станом здоров'я;

3) досягнення віку 70 років;

4) порушення ним вимог несумісності;

5) порушення присяги;

6) смерті.

Рішення про дострокове припинення повноважень судді у випадках, передбачених пунктами 2, 4 і 5 цієї статті, а також у разі скоєння ним злочину приймається у порядку особливої процедури, передбаченої законом.

Стаття 126. Судочинство здійснюється на засадах рівності всіх учасників судового процесу, змагальності сторін, гласності, обов'язковості судових рішень.

Стаття 127. Судді при здійсненні правосуддя незалежні і підкоряються тільки закону.

Вплив на суддів у будь-якій формі забороняється.

За неповагу до суду винні особи притягаються до відповідальності, визначеної законом.

Стаття 128. Суддям гарантується недоторканність.

Суддя не може бути притягнутий до кримінальної відповідальності, затриманий чи заарештований без згоди Сенату, за винятком затримання під час скоєння ним злочину.

Стаття 129. Держава забезпечує необхідне фінансування та належні умови для функціонування судів і діяльності суддів. У Державному бюджеті окремо визначаються видатки на утримання судів.

Виконання судових рішень покладається на органи виконавчої влади.

РОЗДІЛ IX
ТЕРИТОРІАЛЬНИЙ УСТРІЙ УКРАЇНИ

Стаття 130. Територіальний устрій України грунтується на засадах єдності і цілісності державної території, поєднання централізації і децентралізації у здійсненні державної влади, збалансованості соціально-економічного розвитку регіонів з урахуванням їхніх історичних, економічних, географічних і демографічних особливостей, етнічних і культурних традицій.

Стаття 131. Систему адміністративно-територіального устрою України складають Автономія Крим, області, райони, міста, селища і села.

Міста Київ і Севастополь мають спеціальний статус, який визначається законом.

РОЗДІЛ X
АВТОНОМІЯ КРИМ

Стаття 132. Автономія Крим є складовою частиною України і у межах повноважень, визначених цією Конституцією та Статутом Автономії Крим, вирішує питання, віднесені до її відання.

Статут Автономії Крим ухвалюється Національними Зборами у порядку, визначеному для прийняття законів України.

Стаття 133. Нормативно-правові акти Автономії Крим не можуть суперечити Конституції та законам України.

Стаття 134. Представницьким органом Автономії Крим є Верховна Рада Автономії Крим.

Верховна Рада Автономії Крим у межах своїх повноважень приймає рішення та постанови, обов'язкові до виконання в Автономії Крим.

Урядом Автономії Крим є Рада міністрів Автономії Крим. Голова Ради міністрів Автономії Крим призначається Верховною Радою Автономії Крим за погодженням із Президентом України.

Повноваження, порядок формування і діяльності Верховної Ради Автономії Крим і Ради міністрів Автономії Крим визначаються цією Конституцією та Статутом Автономії Крим.

Правосуддя в Автономії Крим здійснюється судами, що належать до єдиної судової системи України.

Стаття 135. Автономія Крим у межах, визначених законом, розробляє, затверджує і виконує свій бюджет, запроваджує податки і збори Автономії Крим.

(Закінчення на 8-й стор.).

Конституція України

Проект,

схвалений (із зауваженнями і пропозиціями) Конституційною комісією України 11 березня 1996 року

(Початок на 3—7-й стор.).

У розпорядженні Автономії Крим є кошти, отримані від запровадження нею податків і зборів, а також відрахування від загальнодержавних податків, розмір яких визначається законом.

Стаття 136. З мотивів невідповідності рішень і постанов Верховної Ради Автономії Крим Конституції України Президент України може зупинити їхню дію з одночасним зверненням до Конституційного Суду України.

Стаття 137. В Автономії Крим діє Представництво Президента України, статус якого визначається законом.

РОЗДІЛ XI
МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ

Стаття 138. Місцеве самоврядування є правом територіальних громад мешканців сіл, селищ та міст — самостійно вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України.

Місцеве самоврядування здійснюється громадами безпосередньо і через органи місцевого самоврядування: сільські, селищні, міські ради та їхні виконавчі органи.

Органами місцевого самоврядування, що представляють спільні інтереси громад сіл, селищ та міст, є районні та обласні ради.

Стаття 139. До складу сільської, селищної, міської ради входять голова відповідно села, селища, міста та представники, які обираються мешканцями села, селища, міста.

Голова села, селища, міста головує у відповідній раді та очолює її виконавчий орган.

Районна рада формується сільськими, селищними та міськими радами району, а обласна рада — районними, міськими (міст обласного значення) радами області.

Голова районної та обласної ради обирається відповідною радою і очолює її виконавчий апарат.

Стаття 140. Матеріальною і фінансовою основою місцевого самоврядування є рухоме і нерухоме майно, доходи місцевих бюджетів, інші кошти, земля, природні ресурси, що є у комунальній власності територіальних громад сіл, селищ, міст, а також об'єкти їхньої спільної власності, що перебувають в управлінні районних і обласних рад.

Держава фінансово підтримує місцеве самоврядування.

Стаття 141. Громади села, селища, міста безпосередньо або через органи місцевого самоврядування в межах, визначених законом: вирішують питання комунального та житлового господарства, громадського транспорту, соціальної допомоги, освіти, культури, охорони здоров'я, довкілля, громадського порядку, торгівлі та послуг, підтримки підприємництва, комунальної власності; розробляють, затверджують і виконують бюджети відповідних адміністративно-територіальних одиниць; встановлюють місцеві податки і збори та вирішують інші питання місцевого значення.

Органам місцевого самоврядування можуть делегуватися законом або договором окремі повноваження органів виконавчої влади. Держава фінансує виконання державних повноважень і в разі необхідності передає органам місцевого самоврядування відповідні об'єкти державної власності.

Органи місцевого самоврядування з питань здійснення ними делегованих повноважень є підконтрольними відповідним органам виконавчої влади.

Районні та обласні ради затверджують районні та обласні бюджети, програми соціально-культурного розвитку, охорони довкілля, можуть об'єднувати на договірних засадах кошти сільських, селищних і міських органів місцевого самоврядування для реалізації спільних програм соціально-економічного розвитку, вирішують інші питання регіонального значення, визначені законодавством.

Стаття 142. Органи місцевого самоврядування в межах своїх повноважень приймають рішення, які є обов'язковими до виконання на відповідній території.

Рішення органів місцевого самоврядування зупиняються представником Президента України в Автономії Крим, главами відповідних державних адміністрацій з мотивів їхньої невідповідності Конституції, законам чи іншим актам законодавства України з одночасним зверненням до суду про визнання їх нечинними.

Стаття 143. Права місцевого самоврядування захищаються судом.

Стаття 144. Інші питання організації місцевого самоврядування, формування, діяльності та відповідальності його органів визначаються законом.

РОЗДІЛ XII
КОНСТИТУЦІЙНИЙ СУД УКРАЇНИ

Стаття 145. Конституційний Суд України є єдиним органом конституційної юрисдикції в Україні.

Конституційний Суд вирішує питання про відповідність (конституційність) законів та інших правових актів Конституції і дає офіційне тлумачення Конституції і законів.

Стаття 146. Конституційний Суд складається з 14 суддів.

Президент України і Сенат призначають по 7 суддів Конституційного Суду.

Судді Конституційного Суду призначаються на десять років без права на повторне призначення.

Суддею Конституційного Суду може бути громадянин України, який на день призначення досяг віку 40 років, має вищу юридичну освіту і стаж практичної, наукової або педагогічної роботи за фахом не менше ніж десять років.

Голова Конституційного Суду обирається шляхом таємного голосування із складу суддів строком на п'ять років на спеціальному засіданні Конституційного Суду.

Стаття 147. Судді Конституційного Суду при виконанні своїх повноважень є незалежними і підкоряються тільки Конституції України.

Суддя Конституційного Суду не може бути членом політичної партії, депутатом або сенатором, мати інший представницький мандат, займати будь-яку посаду в органах державної влади в установах та організаціях, у громадських об'єднаннях, в органах місцевого самоврядування, а також займатися іншою оплачуваною або підприємницькою діяльністю, крім наукової і викладацької.

Стаття 148. Суддям Конституційного Суду гарантується недоторканність.

Суддя Конституційного Суду не може бути притягнутий до кримінальної відповідальності, затриманий чи заарештований без згоди Конституційного Суду, за винятком затримання під час скоєння ним злочину.

Стаття 149. Повноваження судді Конституційного Суду припиняються достроково у випадках:

1) його заяви про звільнення або відставку;

2) неможливості виконувати свої повноваження за станом здоров'я;

3) досягнення віку 70 років;

4) порушення ним вимог несумісності, які визначені статтею 147 Конституції;

5) порушення присяги;

6) смерті.

Рішення про дострокове припинення повноважень судді Конституційного Суду у випадках, передбачених пунктами 2, 4 і 5 цієї статті, а також у разі скоєння ним злочину приймається у порядку особливої процедури, передбаченої законом.

Стаття 150. До повноважень Конституційного Суду належать:

1) офіційне тлумачення Конституції і законів;

2) вирішення питань про відповідність Конституції:

— законів та інших правових актів Національних Зборів;

— нормативно-правових актів Автономії Крим;

— актів Президента України;

— актів Кабінету Міністрів.

Ці справи розглядаються за поданням Президента України, не менше ніж 75 депутатів або 25 сенаторів, Верховного Суду України, Уповноваженого Національних Зборів у правах людини, Генерального прокурора, Верховної Ради Автономії Крим.

З питань, визначених цією статтею, Конституційний Суд ухвалює рішення, які є обов'язковими до виконання на території України, остаточними і не можуть бути оскаржені.

Стаття 151. Конституційний Суд за зверненням Президента України або Кабінету Міністрів дає висновки про відповідність Конституції міжнародних договорів України, що вносяться для ратифікації.

За поданням Сенату Конституційний Суд дає висновок про додержання конституційної процедури розслідування і розгляду справи про усунення Президента України в порядку імпічменту.

Стаття 152. Закони та інші правові акти за рішенням Конституційного Суду визнаються неконституційними повністю або в певній частині, якщо вони не відповідають Конституції або була порушена визначена Конституцією процедура їхнього розгляду, ухвалення або набрання чинності.

Закони чи інші правові акти або їхні окремі положення, які визнані Конституційним Судом неконституційними, втрачають чинність з дня ухвалення рішення про їхню неконституційність.

Матеріальна, моральна шкода, завдана фізичним та юридичним особам неконституційними актами і діями, відшкодовується державою.

Стаття 153. Порядок організації і діяльності Конституційного Суду; процедура розгляду справ визначаються законом.

РОЗДІЛ XIII
ВНЕСЕННЯ ЗМІН ДО КОНСТИТУЦІЇ

Стаття 154. Законопроект про внесення змін до Конституції може бути поданий до Національних Зборів Президентом України чи спільно третиною депутатів і третиною сенаторів.

Стаття 155. Конституція не може бути змінена, якщо зміни скасовують чи обмежують права і свободи людини і громадянина або спрямовані проти незалежності і територіальної цілісності України.

Конституція не може бути змінена в умовах надзвичайного і воєнного стану.

Стаття 156. Законопроект про зміни до Конституції, крім розділів 1, III і XIII, схвалений більшістю від складу кожної з Палат Національних Зборів, визначеного Конституцією, вважається прийнятим, якщо на наступній черговій сесії Національних Зборів за нього проголосувало не менше ніж дві третини від складу кожної з Палат, визначеного Конституцією.

Стаття 157. Законопроект про зміни до розділів Конституції I «Загальні засади», III «Вибори. Референдум» і розділу XIII «Внесення змін до Конституції» вноситься до Національних Зборів Президентом України і за умови його схвалення трьома четвертими від складу кожної з Палат, визначеного Конституцією, затверджується всеукраїнським референдумом, який призначається Президентом України.

Повторне внесення законопроекту про зміни до розділів I, III і XIII Конституції з того ж питання можливе лише до Національних Зборів наступного скликання.

Стаття 158. Законопроект про зміни до Конституції з питання, яке розглядалось Національними Зборами і закон не буз прийнятий, може бути внесений не раніше ніж через рік з дня прийняття рішення щодо попереднього законопроекту.

Національні Збори не можуть протягом строку своїх повноважень двічі змінювати ті ж самі положення Конституції.

Стаття 159. Законопроект про зміни і доповнення до Конституції розглядається Національними Зборами за наявності висновку Конституційного Суду щодо відповідності законопроекту вимогам статей 155 і 158 Конституції.

РОЗДІЛ XIV
ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 160. Конституція України набирає чинності з дня її прийняття.

Стаття 161. День прийняття Конституції є державним святом — Днем Конституції України.

Стаття 162. У день набрання чинності Конституції України припиняється дія Конституції України від 20 квітня 1978 року з наступними змінами і доповненнями і втрачає чинність Конституційний Договір між Президентом України та Верховною Радою України «Про основні засади організації та функціонування державної влади і місцевого самоврядування в Україні на період до прийняття нової Конституції України» від 8 червня 1995 року.

РОЗДІЛ XV
ПЕРЕХІДНІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Закони та інші нормативні акти, прийняті до набрання чинності цією Конституцією, є чинними у частині, що не суперечить Конституції.

2. Верховна Рада України після прийняття узгодженого між сторонами Конституційного Договору тексту Конституції здійснює повноваження обох Палат Національних Зборів України з дня набрання чинності цією Конституцією. З дня першого засідання Сенату і до дня першого засідання новообраної Палати депутатів Національних Зборів Верховна Рада здійснює повноваження Палати депутатів, визначені цією Конституцією.

Інші органи державної влади, обрані чи призначені до прийняття цієї Конституції, здійснюють визначені нею повноваження впродовж строку, на який вони були обрані чи призначені.

Сенат обирається протягом шести місяців з дня набрання чинності цією Конституцією.

Палата депутатів обирається у березні 1998 року.

3. Кабінет Міністрів України формується відповідно до цієї Конституції протягом шести місяців після набрання нею чинності.

4. До сформування судової системи України відповідно до статті 123 цієї Конституції Верховний Суд і Вищий арбітражний суд здійснюють свої повноваження відповідно до Закону України від 5 червня 1981 року «Про судоустрій» та Закону України від 4 червня 1991 року «Про арбітражний суд».

Судді всіх судів України, обрані чи призначені до дня набрання чинності цією Конституцією, продовжують здійснювати свої повноваження згідно з чинним законодавством до закінчення строку, на який вони обрані чи призначені.

Судді, повноваження яких закінчуються в день набрання чинності цією Конституцією, продовжують здійснювати свої повноваження протягом шести місяців.

5. Протягом шести місяців після набрання чинності цією Конституцією зберігається існуючий порядок арешту, тримання під вартою і затримання осіб, підозрюваних у скоєнні злочинів, а також проведення обшуку й огляду житла чи іншого володіння особи.

6. Голови державних адміністрацій після набрання чинності цією Конституцією набувають статусу глав державних адміністрацій згідно зі статтею 116 цієї Конституції, а після обрання голів відповідних рад — складають з себе повноваження голів цих рад.

7. Сільські, селищні, міські ради та їхні голови після набрання чинності цією Конституцією здійснюють визначені нею повноваження до обрання нового складу цих рад у 1998 році.

Районні та обласні ради, обрані до набрання чинності цією Конституцією, здійснюють визначені нею повноваження до сформування нового складу цих рад відповідно до статті 139 цієї Конституції.

Проект Конституції України

Поданий членами Тимчасової спеціальної комісії з опрацювання проекту Конституції від фракції ВР України «Комуністи за соціальну справедливість і народовладдя»

(Початок на 3-й стор.).

яка суперечить інтересам суспільства. Вирішення цих питань узгоджується з профспілками, яким гарантується свобода дій на підприємствах, в установах і організаціях.

Стаття 15. (додаткова)

В Україні у відповідності з цією Конституцією і законами гарантуються вільний розвиток і рівний захист усіх форм власності — загальнонародної (державної), комунальної (муніципальної), колективної, приватної та інших, різних форм господарювання, соціальна спрямованість економіки.

Земля, її надра, повітряний простір, водні та інші природні ресурси, які знаходяться в межах території України, природні ресурси її континентального шельфу, виключної (морської) економічної зони, економічний і науково-технічний потенціал, створений на території України працею багатьох поколінь її народу, є об'єктами права власності всього народу України, становлять матеріальну основу суверенітету України і використовуються з метою забезпечення матеріальних та духовних потреб її громадян.

Правомоччя власника від імені народу України здійснюються державою в особі уповноважених нею народів.

Кожен громадянин України має право користуватися об'єктами права загальнонародної власності відповідно до закону.

Стаття 16. (додаткова)

В Україні здійснюється єдина фінансова, податкова, цінова, митна, інвестиційна політика.

Бюджетна система України будується на засадах справедливого, неупередженого розподілу суспільного багатства між громадянами, територіальними громадами в інтересах всебічного розвитку економіки, соціальної і духовної сфери суспільства, усіх регіонів України, забезпечення соціальної справедливості.

Банківську систему України очолює підзвітний Верховній Раді України Національний банк України, на який покладається проведення єдиної грошово-кредитної і валютної політики, координація діяльності банківської системи України в цілому, забезпечення стабільності національної валюти.

Встановлення податків є виключною компетенцією Верховної Ради України. Розміри, порядок та умови надходження податків визначаються законом.

Цінова політика на території України визначається законодавством України. Перелік товарів і послуг, ціни і тарифи на які підлягають державному регулюванню, встановлюється законом.

Стаття 17. (додаткова)

Держава, піклуючись про здоров'я народу, визначає систему охорони здоров'я, форми і засади медичного і санаторно-курортного обслуговування населення, забезпечує його доступність для всіх громадян на основі поєднання різних видів медичної допомоги, професійної і народної медицини, вдосконалення профілактичної і лікувальної роботи, санітарної служби, розвитку фізичної культури і спорту.

Стаття 18. (додаткова)

Держава створює умови для всебічного виховання громадян, розвитку освіти, науки і культури, зміцнення інтелектуального потенціалу суспільства, національно-культурного піднесення української нації, всіх націй і національних груп, які проживають в Україні.

Суспільство і держава зберігають і захищають інтелектуальну, культурну і художню спадщину, заохочують культурну і наукову творчість, сприяють розмаїттю духовної сфери, поширенню здобутків науки і культури, забезпеченню доступу до них всіх громадян, розвитку міжнародних зв'язків у сфері науки, культури, виховання та освіти.

Стаття 19. (додаткова)

Держава охороняє сім'ю як основний осередок суспільства, надає їй необхідну допомогу.

Постійним соціальним захистом користуються матері і діти.

Молодіжна політика в Україні спрямовується на забезпечення молоді умов для найповнішого розкриття її можливостей та здібностей, отримання загальної і професійної освіти, створення робочих місць відповідно до професійної підготовки молодих людей з урахуванням потреб суспільства. Державні органи спільно з молодіжними, профспілковими, спортивними й іншими організаціями розробляють і здійснюють програми підтримки молодих і багатодітних сімей.

Стаття 20. (Стаття 14)

Захист суверенітету й територіальної цілісності України, забезпечення її економічної, соціальної і екологічної безпеки є найважливішими функціями держави, справою всього народу України.

Оборона України, військовий захист її суверенітету, територіальної цілісності і недоторканності покладаються на Збройні Сили України. Їх структура, чисельність і порядок використання, умови і порядок проходження військової служби громадянами України визначаються законом.

Забезпечення державної безпеки, встановлення режиму і захист Державного кордону України покладаються на органи безпеки і підпорядковані їм Прикордонні війська, організація і порядок використання яких визначаються законом.

Захист життя, гідності, прав і свобод, інтересів громадян, підтримання законності і правопорядку на території України здійснюють органи внутрішніх справ і внутрішні війська України. Їх статус, порядок організації і діяльності регулює закон.

Збройні Сили призначені виключно для захисту суверенітету й територіальної цілісності України.

Збройні Сили, Прикордонні і внутрішні війська, органи безпеки і внутрішніх справ не можуть бути використані будь-ким для протизаконних обмежень прав і свобод громадян чи метою повалення конституційного ладу, усунення законно обраних органів влади, перешкоджання діяльності Верховної Ради України та інших органів державної влади або з іншою метою, яка суперечить Конституції України. Такі дії є злочином проти України і народу і караються згідно з законом.

Держава забезпечує соціальний захист громадян України, які перебувають на службі у Збройних Силах, органах внутрішніх справ і державної безпеки, а також членів їх сімей.

На території України забороняється створення і функціонування будь-яких збройних формувань, не передбачених законом, а також приватних організацій, які без належного дозволу здійснюють оперативно-розшукові, слідчі та інші функції, що є прерогативою відповідних державних органів.

Стаття 21. (додаткова)

Забезпечення екологічної безпеки і підтримання екологічної рівноваги на території України, подолання у співробітництві із світовим співтовариством наслідків Чорнобильської катастрофи планетарного масштабу і запобігання подібних трагедій у майбутньому, збереження і використання природних ресурсів у загальнонаціональних інтересах, турбота про їх відновлення, відшкодування втрат, заподіяних здоров'ю і майну громадян неправомірними діями у сфері природокористування, є одним із найважливіших напрямів у діяльності держави.

В інтересах нинішнього і прийдешніх поколінь, збереження генофонду народу України розробляються і здійснюються державні і регіональні програми охорони і раціонального, науково обгрунтованого використання надр, рослинного і тваринного світу, збереження повітря і води, відновлення природних ресурсів і поліпшення довкілля. Будівництво будь-яких підприємств, інших об'єктів, що створюють загрозу екологічній безпеці, забороняється.

Стаття 22. (Стаття 13)

Зовнішньополітична діяльність України як одного із засновників і члена Організації Об'єднаних Націй спрямована на забезпечення її державних інтересів і безпеки шляхом підтримання мирного і взаємовигідного співробітництва з іншими членами світового співтовариства.

Україна у своїй зовнішньополітичній діяльності керується загальновизнаними принципами і нормами міжнародного права. Вона відкидає війну як засіб вирішення міжнародних суперечок, виступає за врегулювання їх виключно мирним шляхом.

В Україні заборонено пропаганду війни і будь-яку діяльність, спрямовану на порушення мирних відносин між народами. Такі дії визнаються антиконституційними, і вони підлягають покаранню відповідно до закону.

Україна прагне до створення в Європі і в усьому світі таких умов, які дозволили б Україні стати постійно нейтральною, позаблоковою державою і дотримуватися трьох неядерних принципів: не виробляти, не набувати і не приймати ядерної зброї.

Україна самостійно, на основі народного волевиявлення, вирішує питання про вступ до будь-яких політичних та економічних союзів і вільний вихід із них, а також питання про утворення спільно з іншими країнами на добровільних рівноправних засадах об'єднань незалежних держав.

Стаття 23. (Стаття 15)

Питання про державні символи України — Державний прапор України, Державний герб України, Державний гімн України — вирішується конституційним законом на основі результатів всеукраїнського референдуму.

Столицею України є місто-герой Київ, статус якого визначається окремим законом.

Розділ 2.
Права і свободи людини і громадянина

Стаття 24. (Стаття 16)

Усі люди є вільними і рівними у своїй гідності та правах.

Права і свободи людини є невідчужуваними та непорушними.

Стаття 25. (Стаття 17)

Права і свободи людини і громадянина, закріплені цією Конституцією, не є вичерпними.

Конституційні права і свободи гарантуються і не можуть бути скасовані.

Стаття 26. (Стаття 18)

Кожна людина має право на вільний розвиток своєї особистості, якщо при цьому не порушуються права і свободи інших осіб, і має обов'язки перед суспільством, в якому забезпечується вільний і повний розвиток її особистості.

Стаття 27. (Стаття 19)

Громадяни мають рівні конституційні права і свободи та є рівними перед законом.

Не може бути привілеїв чи обмежень на підставі раси, кольору шкіри, мови, статі, етнічного та соціального походження, політичних та інших переконань, ставлення до релігії, майнового стану, роду і характеру занять, місця проживання чи інших обставин.

Будь-яке пряме чи непряме обмеження прав, встановлення прямих чи непрямих переваг громадян за расовими, національними, майновими або іншими ознаками, так само як і всяка проповідь расової або національної винятковості, ворожнечі або зневаги — караються за законом.

Громадяни самі визначають свою національну приналежність. Вимоги до громадян вказувати свою національність при прийомі на роботу, навчання або в інших випадках є незаконними.

Стаття 28. (Додаткова)

Рівність прав жінки і чоловіка забезпечується наданням жінкам рівних з чоловіками можливостей у здобутті освіти і професійної підготовки, праці, винагороді за неї, у громадсько-політичній і культурній діяльності, а також спеціальними заходами щодо охорони праці і здоров'я жінок; створенням умов, які дають жінкам можливість поєднувати працю з материнством; правовим захистом, матеріальною і моральною підтримкою материнства і дитинства, включаючи надання оплачуваних відпусток та інших пільг вагітним жінкам і матерям.

Стаття 29. (Стаття 20)

Громадянин України не може бути позбавлений громадянства і права змінити громадянство України.

Громадянин України не може бути вигнаний за межі України або виданий іноземній державі.

Україна гарантує своїм громадянам піклування та захист за її межами.

Стаття 30. (Стаття 21)

Іноземці та особи без громадянства користуються в Україні такими ж правами і свободами, а також несуть такі ж обов'язки, як і громадяни України, за винятками, встановленими Конституцією, законами чи міжнародними договорами України.

Іноземцям та особам без громадянства може бути наданий притулок в порядку, визначеному законом.

Стаття 31. (Стаття 22)

Кожна людина має невід'ємне право на життя.

Ніхто не може бути свавільно позбавлений життя. Обов'язок держави — захищати життя людини.

Кожен має право захищати своє життя і життя інших осіб від протиправних посягань.

Стаття 32. (Стаття 23)

Кожен має право на повагу його гідності.

Ніхто не повинен зазнавати тортур, жорстокого, нелюдського або такого, що принижує його гідність, поводження чи покарання.

Жодна особа не може бути без її вільної згоди піддана медичним чи науковим дослідам.

Стаття 33. (Стаття 24)

Кожна людина має право на свободу і особисту недоторканність.

Ніхто не може бути заарештований або триматися під вартою інакше як за вмотивованим рішенням суду чи з санкції прокурора і тільки на підставах, визначених законом.

У разі нагальної необхідності попередження або припинення злочинів уповноважені на те органи можуть застосовувати утримання особи під вартою як тимчасовий запобіжний захід, обгрунтованість якого протягом 48 годин має бути перевірена судом. Затримана особа негайно звільняється, якщо впродовж 48 годин з моменту затримання їй не вручено вмотивоване рішення суду чи прокурора про утримання під вартою.

Кожному заарештованому чи затриманому повинно бути невідкладно повідомлено про мотиви арешту чи затримання, роз'яснено його права та надано можливість негайно оскаржити ці дії в суді, захищати себе особисто або використовувати правову допомогу захисника з моменту затримання.

Кожний затриманий має право у будь-який час оскаржити затримання до суду.

Стаття 34. (Стаття 25)

Кожному гарантується недоторканність житла.

Забороняється проникнення до житла чи іншого володіння особи, проведення в них обшуку та огляду інакше як за вмотивованим рішенням суду чи з санкції прокурора.

У невідкладних випадках, визначених законом, пов'язаних із безпосереднім переслідуванням осіб, підозрюваних у скоєнні злочину, чи врятуванням життя та майна, можливий інший, визначений законом, порядок проникнення до житла та іншого володіння особи, проведення в них обшуку і огляду.

Стаття 35. (Стаття 26)

Кожному гарантується таємниця листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції. Винятки можуть бути визначені законом з метою запобігання злочинам чи з'ясування істини під час розслідування і розгляду кримінальних справ лише за рішенням суду чи з санкції прокурора на підставі закону.

Стаття 36. (Стаття 27)

Ніхто не може зазнавати втручання у його особисте сімейне життя.

Не допускається збирання, зберігання, використання та поширення інформації про особу без її згоди, крім випадків, визначених законом.

Кожний громадянин України має право знайомитись в органах державної влади, установах і організаціях, органах місцевого самоврядування з відомостями про себе.

Кожному гарантується судовий захист права спростовувати оприлюднену інформацію про себе, що не відповідає дійсності чи принижує гідність людини, та вимагати вилучення будь-якої інформації, зібраної в протизаконний спосіб, а також відшкодування матеріальної і моральної шкоди, спричиненої збиранням, збереженням, використанням та поширенням такої інформації.

Стаття 37. (Стаття 28)

Кожному, хто на законних підставах перебуває на території України, гарантується свобода пересування, вільний вибір місця проживання, право вільного залишення території України, за винятком обмежень, які визначаються законом.

Громадянин України не може бути позбавлений права на повернення в Україну в будь-який час.

Стаття 38. (Стаття 29)

Кожному гарантується право на свободу думки і слова, на вільне виявлення своїх поглядів і переконань.

Кожний має право безперешкодно дотримуватись своїх переконань, змінювати їх, вільно збирати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб за своїм вибором.

Здійснення цих свобод може бути обмежене лише у випадках, передбачених Конституцією і законом.

Стаття 39. (Стаття 30)

Кожен має право на свободу світогляду, совісті і релігії. Це право включає свободу сповідувати чи змінювати будь-яку релігію або не сповідувати ніякої, безперешкодно відправляти одноособово чи колективно релігійні культи і ритуальні обряди, вести релігійну діяльність чи атеїстичну пропаганду.

Здійснення цього права може бути обмежене законом і лише в інтересах охорони громадського порядку, здоров'я і моральності населення або захисту прав і свобод інших людей.

Церква (релігійні організації) в Україні відокремлена від держави, а школа — від церкви. Жодна релігія не може бути визнана державною як обов'язкова.

Ніхто не може бути увільнений від своїх обов'язків перед державою або відмовитися від виконання законів за мотивами релігійних переконань. У разі, коли виконання військового обов'язку суперечить релігійним переконанням громадянина, цей обов'язок має бути замінений альтернативною (невійськовою) службою.

Стаття 40. (Стаття 31)

Громадяни мають право на свободу асоціацій — об'єднання у політичні партії і громадські організації для здійснення і захисту своїх прав і свобод та задоволення політичних, економічних, соціальних, культурних та інших інтересів, за винятком обмежень, визначених законом.

Порядок реєстрації статутів об'єднань громадян і припинення їх діяльності визначається законом.

Фінансування державою політичних партій, громадських організацій і масових рухів не допускається. Партії і масові рухи не мають права одержувати фінансову і матеріально-технічну допомогу від іноземних держав, організацій і громадян.

Політичні партії, громадські організації створюються громадянами на основі добровільного членства і самоврядування і діють на рівноправній основі. Вони не можуть перебирати на себе функції державної влади. Втручання у внутрішні справи об'єднань громадян з боку держави, а та-

(Продовження на 10—14-й стор.).

Проект Конституції України

Поданий членами Тимчасової спеціальної комісії з опрацювання проекту Конституції від фракції ВР України «Комуністи за соціальну справедливість і народовладдя»

(Початок на 3, 9-й стор.).

кож політичних партій та інших об'єднань не допускається.

Політичні партії в Україні як важлива ланка політичної системи, беручи участь у виборах, сприяють виявленню політичної волі громадян. Через своїх представників у виборних органах державної влади і самоврядування, засоби масової інформації та інші форми вони впливають на вироблення і здійснення політики держави, діючи в межах Конституції і законів України, виключно демократичними, політичними і правовими способами. Членами політичних партій можуть бути лише громадяни України.

Законом визначаються права партії (коаліції партій), яка здобула перемогу на виборах, а також статус політичної опозиції.

Громадяни мають право на участь у професійних спілках, створюваних з метою захисту їх трудових і соціально-економічних прав та інтересів. Професійні спілки є громадськими організаціями, що об'єднують громадян, пов'язаних спільними інтересами, за родом їх професійної діяльності. Професійні спілки утворюються без попереднього дозволу і на основі вільного вибору їх членів. Всі професійні спілки мають рівні права.

Ніхто не може бути примушений до вступу в будь-яке об'єднання і обмежений у правах за приналежність чи неналежність до політичної партії або іншого об'єднання громадян. Лише Конституцією України визначаються обмеження для перебування в політичних партіях працівників державних органів і служб.

Стаття 41. (Стаття 32)

Утворення і діяльність партій та громадських організацій, програмні цілі або дії яких спрямовані на зміну шляхом насильства конституційного ладу, порушення суверенітету України, її територіальної цілісності, підрив безпеки держави, незаконне захоплення державної влади, пропаганду війни, насильства, розпалювання міжетнічної, расової, релігійної ворожнечі, зазіхання на права і свободи людини, здоров'я населення, — забороняються.

Партії та громадські організації не можуть мати воєнізованих формувань.

Не допускаються утворення і діяльність організаційних структур політичних партій в органах державної виконавчої та судової влади і виконавчих органах місцевого самоврядування, військових формуваннях, а також на державних підприємствах, в установах, навчальних закладах та інших державних організаціях.

Діяльність політичних партій, інших об'єднань громадян може бути заборонено лише в судовому порядку.

Стаття 42. (Стаття 33)

Громадяни України мають право брати участь в управлінні державними справами, у всеукраїнському та місцевому референдумах, вільно обирати і бути обраними до органів державної влади і органів місцевого самоврядування.

Громадяни України користуються рівним правом доступу до державної служби, а також служби в органах місцевого самоврядування.

Стаття 43. (Стаття 34)

Громадяни мають право збиратися мирно, без зброї і проводити збори, мітинги, походи і демонстрації, про проведення яких повідомляються органи виконавчої влади чи місцевого самоврядування.

Обмеження цього права можуть визначатися за рішенням суду на підставі закону.

Стаття 44. (Стаття 35)

Громадяни мають право направляти індивідуальні чи колективні письмові звернення або особисто звертатися до органів державної влади, органів місцевого самоврядування та інших посадових осіб, які зобов'язані розглянути звернення і дати вмотивовану відповідь у встановлений законом строк.

Стаття 45. (Стаття 36)

Кожний має право володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю та результатами своєї інтелектуальної і творчої праці.

Право приватної власності набувається в порядку, визначеному законом.

Громадяни для задоволення своїх потреб можуть користуватися об'єктами права державної та комунальної (муніципальної) власності відповідно до закону.

Ніхто не може бути протиправно позбавлений права власності.

Примусове відчуження об'єктів права приватної власності може мати місце лише як виняток з мотивів суспільної необхідності, визначених законом, та за умови попереднього і повного відшкодування їх вартості. Примусове відчуження об'єктів приватної власності з наступним повним відшкодуванням допускається лише за умов воєнного чи надзвичайного стану.

Конфіскація майна може застосовуватись виключно за рішенням суду у випадках, обсязі та порядку, визначених законом.

Законом встановлюється виключно судовий порядок вилучення незаконно придбаного майна.

Використання власності не може завдавати шкоди правам, свободам і гідності громадян, інтересам суспільства, бути засобом привласнення результатів чужої праці, погіршувати екологічну ситуацію і природні якості землі.

Стаття 46. (Стаття 37)

Кожен має право на підприємницьку діяльність, яка не заборонена законом.

Правовий статус юридичних осіб, створюваних громадянами для здійснення підприємницької діяльності, визначається законом.

Законом забороняється підприємницька діяльність депутатів, посадових осіб органів державної влади і органів місцевого самоврядування.

Держава сприяє здоровій конкуренції у підприємницькій діяльності. Не допускається зловживання монопольним становищем на ринку, неправомірне обмеження конкуренції та недобросовісна конкуренція. Види і межі монополії визначаються законом.

Держава захищає права споживачів, здійснює контроль за якістю і безпекою продукції, усіх видів обслуговування, сприяє діяльності громадських об'єднань споживачів.

Стаття 47. (Стаття 38)

Кожен має право на працю, що включає гарантовану державою можливість заробляти собі на життя працею, яку громадянин вільно обирає або на яку вільно погоджується, а також право на рівну оплату за рівну працю без будь-якої дискримінації.

Держава створює умови для реального здійснення громадянами цього права, гарантує рівні можливості у виборі професії та роду трудової діяльності, реалізує програми створення робочих місць, професійно-технічного навчання, підготовки і перепідготовки працівників відповідно до суспільних потреб.

Використання примусової праці забороняється. Не розглядаються як примусові: роботи, передбачені в законах про військову чи альтернативну служби, а також робота чи служба, що вимагається від якоїсь особи за вироком суду або відповідно до законів про надзвичайний і воєнний стан.

Кожний має право на належні безпечні і здорові умови праці, що відповідають встановленим державою вимогам безпеки і гігієни на справедливу винагороду за працю не нижче від офіційно встановленого прожиткового мінімуму, який має гарантувати всім громадянам гідні умови життя.

Забороняється використання праці жінок і неповнолітніх на небезпечних для їх здоров'я роботах. Забезпечуються особливі умови охорони праці жінок під час вагітності і після пологів, праці неповнолітніх, осіб з обмеженою працездатністю, а також осіб, зайнятих на особливо важких роботах, і тих, що працюють на шкідливих для здоров'я або небезпечних для життя виробництвах.

Громадянам гарантується захист від незаконного звільнення та переведення на іншу роботу без законних підстав чи згоди працівника.

Стаття 48. (Стаття 39)

Ті, хто працюють, мають право на страйк для захисту своїх економічних і соціальних інтересів.

Порядок здійснення цього права визначається законом з урахуванням необхідності забезпечення національної безпеки, охорони здоров'я, прав і свобод інших людей, безперебійної роботи основних систем життєзабезпечення.

Ніхто не може бути примушений до участі або неучасті у страйку.

Заборона страйку можлива лише на підставі закону.

Стаття 49. (Стаття 40)

Кожен, хто працює, має право на відпочинок.

Максимальна тривалість робочого часу, яка не може перевищувати 40 годин на тиждень, мінімальна тривалість відпочинку та оплачуваної щорічної відпустки, вихідні та святкові дні, скорочена тривалість роботи у нічну пору, а також інші умови здійснення цього права визначаються законом. Держава послідовно проводить політику, спрямовану на скорочення тривалості робочого дня і робочого тижня.

Стаття 50. (Стаття 41)

Громадяни мають право на соціальний захист, що включає право на матеріальне забезпечення у старості, при інвалідності від народження, у разі хвороби, повної або часткової втрати працездатності, втрати годувальника, у разі безробіття та в інших передбачених законом випадках втрати засобів до існування з незалежних від громадянина обставин.

Це право гарантується загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням за рахунок страхових внесків підприємств, установ та інших організацій, бюджетних та інших джерел соціального забезпечення, створенням мережі державних, комунальних, приватних закладів для догляду за непрацездатними, наданням допомоги громадянам похилого віку у подоланні самотності і соціальної ізольованості, сприянням посильній участі в суспільному житті.

Пенсії, інші види соціальної виплати та допомоги, які є основним джерелом існування, мають забезпечувати рівень життя не нижчий від прожиткового мінімуму, встановленого законом. Розмір пенсії за віком встановлюється відповідно до трудового внеску громадянина в дохід держави.

Стаття 51. (Стаття 42)

Кожен має право на житло — будувати, купувати у власність чи користуватися впорядкованим житлом у будинках державного, муніципального або індивідуального житлового фонду.

Громадянам, які працюють на підприємствах і в організаціях загальнонародної (державної) і муніципальної власності, і тим, хто потребує соціального захисту, житло надається державою чи місцевим самоврядуванням безоплатно або за доступну для них плату відповідно до закону.

Реалізація права на житло забезпечується розвитком і охороною державного і громадського житлового фонду, здійсненням державних та регіональних програм будівництва впорядкованого житла, сприянням кооперативному та індивідуальному житловому будівництву, наданням пільг для молодих сімей, встановленням громадського контролю за справедливим розподілом житлової площі, регулюванням з боку держави розмірів плати за житло і комунальні послуги.

Ніхто не може бути примусово позбавлений житла інакше, як за рішенням суду на підставі закону.

Стаття 52. (Стаття 43)

Кожен має право на такий життєвий рівень, який потрібен для підтримання здоров'я і добробуту його самого і сім'ї. Мінімальний життєвий рівень, що включає витрати на харчування, одяг, житло,медичний догляд та необхідне соціальне обслуговування, визначається законом.

Стаття 53. (Стаття 44)

Кожен має право на охорону здоров'я та медичну допомогу, медичне страхування.

Держава створює умови для ефективного і доступного для всіх громадян медичного обслуговування. У державних і комунальних установах охорони здоров'я існуюча мережа яких не може скорочуватись, медична допомога, профілактичне обстеження, лікування і планове відновлення здоров'я здійснюються безоплатно. Держава дбає про подальший розвиток і раціональне розміщення державних і комунальних лікувальних, фармацевтичних та оздоровчих установ, забезпечення виробництва в достатніх обсягах лікарських засобів, сприяє і розвиткові приватних лікувальних закладів.

Держава піклується про розвиток фізичної культури і спорту, забезпечує санітарно-епідеміологічне благополуччя.

Забороняється дитяча праця, не пов'язана з навчанням і трудовим вихованням.

Стаття 54. (Стаття 45)

Кожен має право на безпечне для життя і здоров'я довкілля та відшкодування завданої порушенням цього права шкоди.

Кожному гарантується право вільного доступу до інформації про стан довкілля, якість харчових продуктів і предметів побуту, а також право на поширення такої інформації.

Ця інформація ніким не може бути засекречена.

Стаття 55. (Стаття 46)

Шлюб грунтується на вільній згоді жінки і чоловіка. Кожен з подружжя у сімейних і майнових відносинах має рівні права і обов'язки. Батьки зобов'язані утримувати до повноліття дітей, народжених як у шлюбі, так і поза шлюбом, якщо їхнє батьківство визнано ними самими або судом. Повнолітні діти зобов'язані піклуватися про своїх непрацездатних батьків.

Сім'я, дитинство, материнство і батьківство перебувають під охороною держави.

Стаття 56. (Стаття 47)

Діти рівні у своїх правах незалежно від походження, а також від того, народжені вони у шлюбі чи поза ним.

Будь-яке насильство над дитиною та експлуатація її переслідуються за законом.

Утримання та виховання дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, покладаються на державу. Держава заохочує і підтримує благодійницьку діяльність щодо дітей.

Стаття 57. (Стаття 48)

Кожен має право на освіту.

Повна загальна освіта є обов'язковою.

Держава гарантує право на освіту, забезпечуючи доступність і безоплатність дошкільної, повної загальної середньої та професійної освіти, підвищення кваліфікації в державних і комунальних навчальних закладах. Громадяни мають право безоплатно одержати вищу освіту в державних і комунальних навчальних закладах на конкурсній основі.

Мережа державних і комунальних навчальних і дошкільних закладів не може скорочуватись.

Громадянам, які належать до національних меншин, гарантується відповідно до закону право на навчання рідною мовою та вивчення рідної мови в державних і комунальних навчальних закладах.

Стаття 58. (Стаття 49)

Кожний громадянин має право власності на результати власної інтелектуальної праці. Ніхто не може використовувати їх без його згоди за винятками, визначеними законом.

Громадянам гарантується свобода літературної, художньої, наукової і технічної творчості, захист інтелектуальної власності, їхніх авторських прав, моральних і матеріальних інтересів, що виникають у зв'язку з різними видами інтелектуальної діяльності.

Культурна спадщина охороняється законом.

Держава вживає заходів до повернення в Україну культурних цінностей народу, що опинилися за її межами.

Стаття 59. (Стаття 50)

Права і свободи людини і громадянина захищаються судом.

Кожному гарантується право на оскарження в судовому порядку рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, службових та посадових осіб. Громадянам гарантується справедливий і публічний розгляд їхніх справ. Кожен має право звернутися за захистом своїх прав до Уповноваженого Верховної Ради України у правах людини.

Кожен має право звертатися за захистом своїх прав і свобод до судових чи інших установ Організації Об'єднаних націй та Ради Європи.

Кожен має право будь-якими не забороненими законом засобами захищати свої права і свободи від порушень і протиправних посягань.

Стаття 60. (Стаття 51)

Кожен має право на відшкодування за рахунок держави чи місцевого самоврядування матеріальної та моральної шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями або бездіяльністю органів державної влади і органів місцевого самоврядування чи їхніх посадових осіб під час здійснення ними повноважень.

Стаття 61. (Стаття 52)

Гарантується право кожного знати свої права і обов'язки.

Закони та інші нормативні акти, що визначають права і обов'язки громадян, мають бути доведені до населення.

Закони та інші нормативні акти, що визначають права і обов'язки громадян і не доведені до громадян у порядку, визначеному законом, є нечинними.

Стаття 62. (Стаття 53)

Закон не має зворотньої дії за винятком випадків, коли він пом'якшує або скасовує відповідальність особи.

Ніхто не може нести відповідальність за діяння, які під час їх вчинення не визнавалися законом як правопорушення.

Стаття 63. (Стаття 54)

Кожен має право на юридичну допомогу. У випадках, передбачених законом, ця допомога надається безоплатно. Кожен є вільним у виборі захисника своїх прав.

Для забезпечення права на захист від звинувачення та надання юридичної допомоги у вирішенні справ у судах та інших державних органах діє інститут адвокатури.

Стаття 64. (Стаття 55)

Ніхто не зобов'язаний виконувати очевидно злочинні розпорядження чи накази.

За видання і виконання очевидно злочинного розпорядження чи наказу настає юридична відповідальність.

Стаття 65. (Стаття 56)

Ніхто не може бути двічі притягнутий до юридичної відповідальності за одне і те ж саме правопорушення.

Юридична відповідальність особи має індивідуальний характер.

Стаття 66. (Стаття 57)

Особа вважається невинуватою у скоєнні злочину, доки її вина не буде доведена в законному порядку і встановлена обвинувальним вироком суду, що набрав законної сили.

Ніхто не зобов'язаний доводити свою невинуватість.

Звинувачення не може грунтуватися на доказах, одержаних незаконним шляхом, а також на припущеннях. Усі сумніви щодо доведеності вини особи тлумачаться на її користь.

Ніхто не може бути підданий кримінальному покаранню інакше, як за вироком суду.

У випадку скасування судового вироку як неправосудного держава відшкодовує матеріальну і моральну шкоду, завдану безпідставним засудженням.

Стаття 67. (Стаття 58)

Особа не несе відповідальності за відмову давати свідчення або пояснення щодо себе, членів сім'ї чи близьких родичів, коло яких визначається законом.

Підозрюваний, звинувачуваний чи підсудний має право на захист.

Засуджений користується всіма правами людини і громадянина, за винятком обмежень, які визначені законом і встановлюються вироком суду.

Стаття 68. (Стаття 60)

Конституційні права і свободи людини не можуть бути обмежені, крім випадків, передбачених Конституцією.

В умовах воєнного або надзвичайного стану можуть встановлюватися окремі обмеження прав і свобод із зазначенням терміну дії цих обмежень. Не можуть бути обмежені права і свободи, передбачені Статтями 27 (19), 29 (20), 32 (23), 33 (24), 44 (35), 51 (42), 55 (46), 56 (47), 59 (50), 60 (51), 61 (52), 62 (53), 63 (54), 64 (55), 65 (56), 66 (57), 67 (58) цієї Конституції.

Стаття 69. (Стаття 64)

Кожен зобов'язаний неухильно додержуватись Конституції і законів України, не зазіхати на права і свободи, честь і гідність інших осіб.

Незнання законів не звільняє від юридичної відповідальності.

Стаття 70. (Стаття 61)

Захист Батьківщини, її незалежності та територіальної цілісності України є обов'язком громадян України.

Громадяни несуть військову службу відповідно до закону.

Стаття 71. (Стаття 62)

Кожен зобов'язаний дбайливо ставитись до рідної мови, поважати мови інших народів, не завдавати шкоди культурній спадщині, природі, відшкодовувати заподіяні їм збитки.

Стаття 72. (Стаття 63)

Кожен зобов'язаний сплачувати податки і збори в порядку і розмірах, визначених законом.

Розділ 3. Народне волевиявлення

Стаття 73. (Стаття 65)

Народне волевиявлення здійснюється через всенародне обговорення найважливіших питань державного життя, вибори, референдум та інші форми безпосередньої демократії.

Організація і проведення виборів та референдуму покладається на Центральну виборчу комісію, окружні, територіальні та дільничні комісії, які утворюються відповідними Радами народних депутатів на основі представництва від політичних партій та інших об'єднань громадян.

Закон визначає порядок організації та проведення виборів, референдуму, всенародного обговорення питань державного життя.

Стаття 74. (Стаття 67)

Вибори до представницьких органів державної влади і органів місцевого самоврядування проводяться з встановленою законом періодичністю на основі загального, рівного і прямого виборчого права при таємному голосуванні та забезпеченні вільного висування кандидатів від політичних партій, а також виборців у трудових колективах, за місцем проживання, навчання, військової служби. Участь у виборах є правом і моральним обов'язком громадян України.

Голосування є особистим. Виборцям гарантується вільне волевиявлення. Вибори до Верховної Ради України та інших представницьких органів державної влади проводяться за змішаною системою: по одномандатних виборчих округах за мажоритарною системою при забезпеченні участі незалежних кандидатів та по багатомандатних виборчих округах на основі пропорційного представництва політичних партій (виборчих об'єднань) і голосування за партійними списками (списками від виборчих об'єднань).

Стаття 75. (Стаття 66)

Право голосу на виборах і референдумі мають громадяни України, які на день їх проведення досягли 18 років.

Не мають права голосу громадяни, визнані судом недієздатними.

Реєстрація виборців здійснюється за системою постійних списків.

Вікові обмеження та інші вимоги до кандидатів на виборні посади, а також можливі обмеження для обрання до державних органів влади встановлюються Конституцією і законами України.

Громадянин може бути обраний лише до одного представницького органу державної влади.

Стаття 76. (додаткова)

Виборчі кампанії проводяться на засадах свободи агітації як за, так і проти кандидатів; неупередженості до кандидатів з боку державних органів і установ та їх керівників; забезпечення державного і громадського контролю за витратами на виборчу кампанію; юридичної відповідальності винних у порушенні виборчого закону та за заклики до бойкоту виборів.

Стаття 77. (Стаття 68)

Всеукраїнський референдум, а також всенародне опитування (дорадчий референдум) з окремих питань законодавства призначається Верховною Радою України, а у випадку, передбаченому пунктом 6 106 статті Конституції України — Президентом України.

Всеукраїнський референдум за народною ініціативою проголошується Верховною Радою України на вимогу не менш як трьох мільйонів громадян, які мають право голосу, за умови, що підписи щодо призначення референдуму зібрані не менше ніж у двох третинах областей і не менше 50 тисяч підписів у кожній.

Проект закону і рішення вважаються ухваленими народом, якщо за них на всеукраїнському референдумі подано більшість голосів виборців, зареєстрованих на день голосування.

Стаття 78. (Статті 69 — 70)

Виключно всеукраїнським референдумом вирішуються питання про назву держави, характер суспільно-політичного ладу, форму державного правління, державну символіку, зміну території України, входження України до будь-яких міждержавних політичних, економічних і військових союзів та про вихід з них.

Референдум не допускається щодо законопроектів з питань податків, бюджету та про амністію.

Стаття 79. (додаткова)

З питань місцевого життя можуть проводитись місцеві референдуми (опитування).

Стаття 80. (додаткова)

Народ здійснює законодавчу ініціативу шляхом внесення виборцями до Верховної Ради України відповідного законопроекту.

Законопроект вноситься від імені не менше ніж 200 тисяч громадян, які мають право голосу.

Законопроект про зміни і доповнення до Конституції України вноситься від імені не менше одного мільйона громадян, які мають право голосу.

Порядок утворення ініціативних груп та проведення збирання підписів регулює закон.

Розділ 4. Верховна Рада України

Стаття 81. (Стаття 71)

Найвищим представницьким органом і єдиним органом законодавчої влади в Україні є Верховна Рада України.

Стаття 82. (Стаття 73)

Верховна Рада України складається з 450 народних депутатів України, які обираються строком на чотири роки на основі загального, рівного і прямого виборчого права шляхом таємного голосування.

Народним депутатом може бути громадянин України, котрому на день голосування виповнилося 18 років, який має право голосу і проживає на території України протягом останніх п'яти років.

Повноваження депутатів визначаються Конституцією та законом про статус народного депутата України.

Стаття 83. (Стаття 75)

Чергові вибори народних депутатів України відбуваються в останню неділю березня четвертого року повноважень Верховної Ради України.

Позачергові вибори народних депутатів проводяться протягом 60 днів з дня дострокового припинення повноважень Верховної Ради України.

Порядок проведення виборів визначається законом.

Стаття 84. (Стаття 76)

Народні депутати України здійснюють свої функції на постійній основі.

Народні депутати України не можуть мати інший представницький мандат та перебувати на державній службі.

Вимоги несумісності мандата депутата з іншими видами діяльності визначаються законом.

Стаття 85. (Стаття 79)

Народним депутатом України гарантується недоторканність.

Депутати юридично не відповідають за результати голосування.

Народні депутати України не можуть бути затримані чи заарештовані без згоди Верховної Ради України до винесення вироку судом.

Стаття 86. (Стаття 80)

Повноваження народних депутатів України припиняються одночасно з припиненням повноважень Верховної Ради України.

Повноваження народного депутата України припиняються достроково у випадках:

1) складання повноважень за його особистою заявою;

2) відкликання депутата виборцями чи політичною партією, від якої він був обраний;

3) невиконання вимоги щодо несумісності мандата депутата з іншими видами діяльності;

4) винесення щодо нього обвинувального вироку суду;

5) визнання його судом недієздатним або безвісно відсутнім;

6) втрати ним громадянства України або виїзду на постійне проживання за межі України;

7) смерті.

Рішення про дострокове припинення повноважень депутата приймається Верховною Радою України більшістю від її складу. Порядок відкликання депутата виборцями чи політичною партією визначається законом.

Стаття 87. (Стаття 81)

Верховна Рада України є правомочною за умови обрання не менше двох третин від її складу.

Верховна Рада України працює сесійно.

На першу сесію Верховна Рада України збирається не пізніше ніж на тридцятий день після виборів.

Перше засідання Верховної Ради України відкриває старший за віком депутат.

Порядок роботи Верховної Ради України визначається Конституцією та Законом про Регламент Верховної Ради України.

Стаття 88. (Стаття 82)

Чергові сесії Верховної Ради України починаються першого вівторка лютого і першого вівторка вересня кожного року.

Позачергові сесії Верховної Ради України із зазначенням порядку денного скликаються Президією Верховної Ради України на вимогу не менше третини депутатів від складу Верховної Ради України або на вимогу Президента України.

У разі запровадження воєнного чи надзвичайного стану в Україні Верховна Рада України збирається у дводенний строк без скликання.

У випадку закінчення строку повноважень Верховної Ради України під час дії воєнного чи надзвичайного стану її повноваження продовжуються до дня першого засідання першої сесії Верховної Ради України, обраної після припинення воєнного чи надзвичайного стану.

Стаття 89. (Стаття 83)

Засідання Верховної Ради України проводяться відкрито. Закриті засідання проводяться за рішенням більшості конституційного складу Верховної Ради України.

Рішення Верховної Ради України приймаються виключно на її засіданнях шляхом голосування.

Голосування на засіданнях Верховної Ради України здійснюється депутатами особисто.

Стаття 90. (Статті 84, 85, 87)

До повноважень Верховної Ради України належать:

1) прийняття Конституції України, внесення змін до неї в порядку, передбаченому розділом 13 цієї Конституції;

2) прийняття з власної ініціативи чи з ініціативи не менш як трьох мільйонів громадян рішення про проведення всеукраїнського референдуму, крім референдуму про дострокове припинення повноважень Верховної Ради, оголошення результатів референдуму;

3) прийняття законів, кодифікація законодавства;

4) офіційне тлумачення Конституції і законів України;

5) надання згоди на обов'язковість міжнародних договорів України та денонсація міжнародних договорів України;

6) прийняття Державного бюджету, контроль виконання Державного бюджету, затвердження звіту про виконання Державного бюджету;

7) призначення виборів народних депутатів України та місцевих Рад народних депутатів;

8) призначення виборів Президента України у строки, передбачені Конституцією;

9) проголошення акту про обрання Президента України, прийняття від нього присяги. Прийняття відставки Президента;

10) розгляд щорічних та позачергових доповідей Президента України про внутрішнє і зовнішнє становище України;

11) застосування вето щодо актів Президента України;

12) прийняття рішення про дострокове припинення повноважень Президента України у зв'язку з неможливістю виконання ним своїх обов'язків за станом здоров'я у порядку, визначеному статтею 110 (108) Конституції;

13) усунення Президента України з поста в порядку, визначеному статтею 111 (109) Конституції;

14) Верховна Рада України може оголосити всеукраїнський референдум про дострокове припинення повноважень Президента України. В разі, коли виборці не підтримають цю пропозицію або коли референдум не відбудеться, Верховна Рада України саморозпускається;

15) надання згоди на призначення та звільнення Президентом України Прем'єр-міністра України, віце-прем'єр—міністрів, міністрів закордонних справ, оборони, фінансів, юстиції, внутрішніх справ та голів Державного комітету у справах охорони державного кордону і Державного митного комітету;

16) розгляд і прийняття рішення щодо схвалення програми діяльності Кабінету міністрів України;

17) здійснення контролю за діяльністю Кабінету міністрів України відповідно до Конституції;

18) затвердження загальнодержавних програм економічного, науково-технічного, соціального і національно-культурного розвитку, охорони довкілля;

19) затвердження рішень про надання Україною позик і економічної допомоги іноземним державам, міжнародним організаціям та про одержання Україною позик від іноземних держав, банків та міжнародних фінансових організацій, які не передбачені державним бюджетом, а також здійснення контролю за їх використанням;

20) затвердження загальної структури, чисельності Збройних Сил України, інших військових формувань, утворюваних відповідно до законодавства, а також Служби безпеки України;

21) надання згоди на призначення та звільнення голови Служби безпеки України;

22) призначення на посаду і звільнення з посади голови та членів Рахункової палати;

23) призначення на посаду та звільнення з посади Уповноваженого Верховної Ради України у правах людини; заслуховування його щорічних доповідей про стан захисту прав і свобод людини в Україні;

24) призначення на посаду та звільнення з посади голови правління Національного банку України; затвердження складу ради Національного банку України;

25) призначення третини складу Конституційного суду України;

26) призначення та звільнення Генерального прокурора України;

27) призначення та звільнення голови Антимонопольного комітету, голови Фонду державного майна, голови Національної ради з питань радіомовлення і телебачення;

28) призначення складу та припинення повноважень Центральної виборчої комісії;

29) призначення суддів;

30) призначення чи обрання на посади, увільнення з посад, надання згоди на призначення та увільнення з посад в інших випадках, передбачених Конституцією;

31) оголошення за поданням Президента України стану війни і укладення миру, схвалення рішення Президента України про використання Збройних Сил України та інших військових формувань у разі збройної агресії проти України;

32) схвалення рішення про надання військової допомоги іншим державам, про направлення підрозділів Збройних Сил України до іншої країни чи допуск підрозділів збройних сил іноземних держав на територію України;

33) затвердження протягом двох днів з моменту звернення указів Президента України про запровадження воєнного чи надзвичайного стану в Україні або в окремих її місцевостях, про загальну або часткову мобілізацію, оголошення окремих місцевостей зонами екологічного лиха;

34) утворення і ліквідація районів, встановлення і зміна меж районів і міст, віднесення населених пунктів до категорії міст, найменування і перейменування населених пунктів і районів;

35) заслуховування звітів органів, які утворює або обирає Верховна Рада України, а також посадових осіб, яких призначає, обирає чи затверджує кандидатури Верховна Рада України;

36) запит до Президента України на основі рішення, прийнятого не менш ніж однією третиною конституційного складу Верховної Ради України на вимогу народного депутата України, комітету чи групи депутатів;

37) дострокове припинення повноважень Верховної Ради Автономної Республіки Крим при наявності висновку Конституційного суду про порушення нею Конституції або законів України; призначення позачергових виборів Верховної Ради Автономної Республіки Крим;

38) дострокове припинення повноважень сільських, селищних, міських, районних, обласних Рад народних депутатів у разі порушення ними Конституції або законів України;

39) скасування нормативно-правових актів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих Рад народних депутатів, прийнятих з порушенням Конституції чи законів України;

40) прийняття не менш ніж двома третинами конституційного складу Верховної Ради України рішення про саморозпуск;

41) затвердження кошторису та структури апарату Верховної Ради України.

Верховна Рада України виступає суб'єктом права державної (загальнонародної) власності. Верховна Рада України затверджує перелік об'єктів права державної власності, що підлягають приватизації, визначає правові засади вилучення об'єктів права приватної власності.

Верховна Рада України здійснює інші повноваження, які, відповідно до Конституції, віднесені до її відання.

Стаття 91. (Стаття 86).

Народний депутат України на сесії Верховної Ради України має право звернутися із запитом до органів Верховної Ради України, до Кабінету міністрів України, до інших органів державної влади та органів місцевого самоврядування, а також до керівників розташованих на території України підприємств, установ і організацій, незалежно від їхнього підпорядкування і форм власності. Керівники органів державної влади та органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій зобов'язані сповістити народного депутата про результати розгляду його запиту.

Стаття 92. (Стаття 86).

Верховна Рада України може на пропозицію не менше третини депутатів розглянути питання про відповідальність Кабінету міністрів України та прийняти більшістю від складу Верховної Ради України, визначеного Конституцією, постанову про недовіру Кабінетові міністрів України.

Питання про відповідальність Кабінету міністрів України не може ставитися Верховною Радою України протягом року після схвалення програми діяльності Кабінету міністрів України.

Стаття 93. (Стаття 88).

Верховна Рада України обирає зі свого складу Голову Верховної Ради України, першого заступника та заступника Голови Верховної Ради і відкликає їх.

Голова Верховної Ради України:

1) веде засідання Верховної Ради України;

2) організовує підготовку питань до розгляду на засіданнях Верховної Ради України;

3) підписує акти, ухвалені Верховною Радою України;

4) представляє Верховну Раду України у зносинах з іншими органами державної влади України та інших держав;

5) організує роботу апарату Верховної Ради України, призначає та звільняє відповідальних працівників апарату.

(Продовження на 12—14-й стор.).

Проект Конституції України

Поданий членами Тимчасової спеціальної комісії з опрацювання проекту Конституції від фракції ВР України «Комуністи за соціальну справедливість і народовладдя»

(Початок на 3, 9—11-й стор.).

Голова Верховної Ради України здійснює свої повноваження, передбачені Конституцією, у порядку, визначеному законом про Регламент Верховної Ради України.

Стаття 94. (Стаття 89).

Верховна Рада України формує з числа народних депутатів склад визначених нею комітетів, обирає голів цих комітетів.

Комітети Верховної Ради здійснюють законопроектні роботи, готують і попередньо розглядають питання, що віднесені до повноважень Верховної Ради України.

Верховна Рада України у межах своїх повноважень може утворювати тимчасові спеціальні комісії для підготовки і попереднього розгляду питань.

Тимчасові слідчі комісії утворюються для проведення розслідування з питань, що становлять суспільний інтерес, якщо за їх утворення проголосувало не менше третини від складу Верховної Ради України, визначеного Конституцією.

Органи слідства і суду не пов'язані висновками і пропозиціями тимчасових слідчих комісій.

Організація і порядок діяльності комітетів Верховної Ради, тимчасових спеціальних і слідчих комісій визначаються законом.

Голова Верховної Ради України, його заступники, голови комітетів та керівники депутатських фракцій утворюють Президію Верховної Ради України.

Президія Верховної Ради є підзвітним Верховній Раді України органом.

Президія Верховної Ради України:

1) скликає чергові та позачергові сесії Верховної Ради України;

2) організовує підготовку сесій Верховної Ради України;

3) координує діяльність комітетів Верховної Ради України;

4) сприяє народним депутатам України у здійсненні ними своїх повноважень, забезпечує їх необхідними довідковими й аналітичними матеріалами та інформацією;

5) організує проведення обговорення проектів законів України та інших актів Верховної Ради України;

6) забезпечує публікацію законів та інших актів Верховної Ради України, видання збірників законодавчих актів;

7) спрямовує діяльність Інституту законодавства Верховної Ради України.

Президія Верховної Ради України видає постанови з питань, віднесених до її відання.

Стаття 96. (Стаття 90).

Повноваження Верховної Ради України припиняються в день відкриття першого засідання Верховної Ради України нового скликання.

Повноваження Верховної Ради України можуть бути припинені достроково за результатами всеукраїнського референдуму, оголошеного за ініціативою Президента чи за ініціативою не менше трьох мільйонів виборців.

Стаття 97. (Стаття 91).

Верховна Рада України ухвалює закони, постанови та інші акти більшістю голосів від складу Верховної Ради України, визначеного Конституцією, за винятком випадків, передбачених Конституцією.

Стаття 98. (Стаття 92).

Виключно законами України визначаються:

1) засади внутрішньої, зовнішньої і оборонної політики, державної безпеки України;

2) права та свободи людини і громадянина, гарантії прав і свобод; основні обов'язки громадянина;

3) громадянство, правосуб'єктність громадян, статус біженців, іноземців і осіб без громадянства;

4) права національних меншин;

5) статус мов;

6) засади правового регулювання економічного та соціального розвитку держави;

7) засади зовнішньоекономічної діяльності і митної справи;

8) правовий режим власності;

9) правові засади і гарантії підприємництва; правила конкуренції та антимонопольного регулювання;

10) державний бюджет і бюджетна система України; фінансове, грошове, цінове, кредитне, інвестиційне регулювання; засади кредитного режиму, система оподаткування; види і розміри податків, зборів та обов'язкових платежів; порядок утворення і погашення державного внутрішнього і зовнішнього боргу; державна валюта, проби, види, вартість, типи і карбування монет, порядок випуску та емісії банкнот, державних цінних паперів, їх види та типи;

11) одиниці ваги, міри і часу; порядок визначення стандартів;

12) засади землекористування і використання природних ресурсів, морської економічної зони, континентального шельфу, освоєння космічного простору, організації та експлуатації енергосистем, транспорту і зв'язку; екологічної безпеки, охорони довкілля; національні програми ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи;

13) основи соціального захисту, форми і види пенсійного забезпечення; засади регулювання праці і зайнятості, шлюбу, сім'ї, дитинства, материнства, батьківства, виховання, освіти, культури і охорони здоров'я;

14) засади регулювання демографічних та міграційних процесів;

15) засади утворення і діяльності політичних партій, інших громадських об'єднань, засобів масової інформації;

16) організація і порядок проведення виборів та референдумів;

17) організація і порядок діяльності Верховної Ради України, статус депутатів;

18) основи організації і діяльності органів виконавчої влади, державної служби, організації державної статистики та інформатики;

19) судоустрій, судочинство, статус суддів, судова експертиза, організація і діяльність прокуратури, слідства, нотаріату, органів і установ виконання покарань; основи організації і діяльності адвокатури;

20) діяння, які є злочинами, адміністративними або дисциплінарними правопорушеннями, та відповідальність за них; засади цивільно-правової відповідальності;

21) територіальний устрій України;

22) засади місцевого самоврядування;

23) утворення і порядок функціонування вільних та інших спеціальних зон, що мають економічні та міграційні режими, відмінні від загальних;

24) основи національної безпеки, організації Збройних Сил і забезпечення громадського порядку;

25) правовий режим державних кордонів;

26) порядок направлення підрозділів Збройних Сил України до інших країн та допуску підрозділів збройних сил іноземних держав на територію України;

27) застосування і порядок використання та захисту державних символів;

28) статус столиці України; спеціальний статус інших міст;

29) правовий режим воєнного і надзвичайного стану; зон надзвичайних екологічних ситуацій;

30) встановлення державних нагород;

31) встановлення військових звань, дипломатичних рангів та інших спеціальних звань;

32) державні свята;

33) амністія.

Стаття 99. (Стаття 93).

Право законодавчої ініціативи у Верховній Раді України належить Президентові України, народним депутатам України, Генеральному прокуророві України, Уповноваженому Верховної Ради України у правах людини, Кабінетові міністрів України, Верховній Раді Автономної Республіки Крим, Національному банкові України, професійним спілкам в особі їхніх центральних міжгалузевих керівних органів.

Законопроекти, визначені Президентом України як невідкладні, розглядаються Верховною Радою України позачергово.

Стаття 100. (Стаття 95).

Закон підписує Голова Верховної Ради України і невідкладно надсилає його Президентові України.

Президент України протягом п'ятнадцяти днів після отримання закону схвалює та офіційно оприлюднює його або повертає зі своїми зауваженнями до Верховної Ради України для повторного розгляду.

У разі, коли Президент України протягом встановленого строку не повернув закон для повторного розгляду, закон вважається схваленим Президентом України і має бути підписаним та офіційно оприлюдненим.

Якщо під час повторного розгляду закон буде знову прийнятий Верховною Радою України більшістю у дві третини від складу Верховної Ради України, визначеного Конституцією, Президент України зобов'язаний його підписати і офіційно оприлюднити протягом десяти днів.

Закон набуває чинності після десяти днів з моменту його офіційного опублікування, якщо інше не передбачено самим законом, але не раніше дня його опублікування.

Стаття 101. (Стаття 96).

Виключно законом про Державний бюджет України визначаються будь-які видатки держави на загальносуспільні потреби, їх розмір і цільове спрямування.

Держава прагне до збалансування бюджету.

Будь-які витрати Державного бюджету повинні здійснюватися в обсягах і на цілі, передбачені Законом про Державний бюджет України.

Закон про Державний бюджет встановлює граничний рівень дефіциту.

У випадку прийняття Верховною Радою України Державного бюджету з перевищенням видатків над доходами, Закон про Державний бюджет повинен встановлювати джерела покриття дефіциту. Покриття бюджетного дефіциту за рахунок емісії можливе лише за рішенням Верховної Ради України у разі подання Кабінету міністрів України. Джерелом покриття дефіциту Державного бюджету є внутрішні і зовнішні позики.

Не дозволяється встановлювати Законом про Державний бюджет нові або змінювати діючі податки та інші обов'язкові платежі.

Регулярні звіти про доходи і видатки Державного бюджету підлягають оприлюдненню.

Стаття 102. (Стаття 97).

Державний бюджет України затверджується щорічно Верховною Радою України на період з 1 січня по 31 грудня, а за особливих обставин — на інший період. Кабінет міністрів України не пізніше ніж на 15 день осінньої сесії подає Верховній Раді України проект Закону про Державний бюджет на наступний рік. Разом із проектом бюджету подається доповідь про хід виконання державного бюджету поточного року.

Стаття 103. (Стаття 98).

Кабінет міністрів України подає до Верховної Ради України звіт про виконання державного бюджету відповідно до закону.

Поданий звіт підлягає оприлюдненню.

Стаття 104. (Стаття 99).

Контроль за використанням коштів державного бюджету від імені Верховної Ради України здійснює Рахункова палата.

Стаття 105. (Стаття 100).

Контроль за додержанням конституційних прав людини і громадянина здійснює Уповноважений Верховної Ради України у правах людини.

Розділ 5.
Президент України

Стаття 106. (Стаття 101)

Президент України є главою держави, гарантом державного суверенітету, територіальної цілісності України, додержання Конституції, прав і свобод людини та забезпечення громадянської злагоди у суспільстві.

Президент України сприяє узгодженості у діяльності органів державної влади, їх взаємодії з органами місцевого самоврядування.

Стаття 107. (Стаття 102)

Президент України обирається громадянами України строком на п'ять років на основі загального, рівного і прямого виборчого права шляхом таємного голосування.

Президентом України може бути обраний громадянин України, не молодший тридцяти п'яти років і не старший шістдесяти п'яти років, який має право голосу, проживає в Україні протягом десяти останніх перед днем виборів років, володіє державною мовою.

Одна і та ж особа не може бути Президентом більше двох термінів.

Президент України не може мати інший представницький мандат, займати посаду в органах державної влади і об'єднаннях громадян, а також займатися іншою оплачуваною або підприємницькою діяльністю чи входити до складу керівного органу або наглядової ради будь-якого підприємства.

Чергові вибори Президента України проводяться в останню неділю жовтня п'ятого року повноважень Президента. У разі дострокового припинення повноважень Президента України вибори Президента України проводяться протягом 90 днів.

Порядок проведення виборів Президента України встановлюється законом.

Стаття 108. (Стаття 103)

Новообраний Президент України вступає на пост з моменту складення присяги народу на спеціальному засіданні Верховної Ради не пізніше тридцяти днів після обрання.

Приведення Президента України до присяги здійснює голова Конституційного суду України.

Президент складає присягу такого змісту:

«Я, (ім'я та прізвище), волею народу обраний Президентом України, заступаючи на цей високий пост, урочисто присягаю на вірність Україні. Зобов'язуюсь неухильно додержуватися Конституції і законів України, боронити суверенітет України, дбати про благо Вітчизни і добробут її народу, обстоювати права і свободи громадян, виконувати свої високі обов'язки в інтересах усіх співвітчизників, піднесення авторитету України у світі».

Президент України, обраний на позачергових виборах, складає присягу у п'ятиденний строк після офіційного оголошення результатів виборів.

Стаття 109. (Стаття 104)

Звання Президента України охороняється законом.

Президент України користується правом недоторканності на час виконання повноважень.

За посягання на честь і гідність Президента України винні особи притягуються до відповідальності згідно з законом.

Стаття 110. (Стаття 105)

Президент України:

1) забезпечує державний суверенітет, національну безпеку і правонаступництво держави;

2) звертається з посланнями до народу та з щорічними і позачерговими доповідями до Верховної Ради України про внутрішнє і зовнішнє становище України;

3) представляє державу у міжнародних відносинах, здійснює загальне керівництво зовнішньополітичною діяльністю держави, веде переговори і укладає міжнародні договори України та подає їх на ратифікацію Верховній Раді;

4) приймає рішення про визнання іноземних держав;

5) призначає і звільняє за узгодженням з Верховною Радою України глав дипломатичних представництв України в інших державах та при міжнародних організаціях; приймає вірчі і відкличні грамоти дипломатичних представників іноземних держав;

6) може призначати всеукраїнський референдум щодо дострокового припинення повноважень Верховної Ради України. В разі, коли виборці не підтримують цю пропозицію або коли референдум не відбудеться, Президент України йде у відставку;

7) призначає за згодою Верховної Ради України Прем'єр-міністра України, приймає рішення про відставку Прем'єр-міністра та припиняє його повноваження;

8) призначає за поданням Прем'єр-міністра України і за згодою Верховної Ради України у випадках, передбачених пунктами 15 і 21 статті 88 Конституції членів Кабінету міністрів України, керівників інших центральних органів виконавчої влади та припиняє їхні повноваження на цих посадах;

9) призначає третину складу Конституційного суду України;

10) скасовує акти Кабінету міністрів України та уряду Автономної Республіки Крим;

11) вносить до Верховної Ради України подання про дострокове припинення повноважень Верховної Ради Автономної Республіки Крим, обласних, районних, міських, селищних, сільських Рад народних депутатів у разі порушення ними Конституції та законодавчих актів України;

12) є Верховним Головнокомандувачем Збройних Сил України; призначає і звільняє вище командування Збройних Сил України; очолює Раду Національної безпеки і оборони України;

13) входить до Верховної Ради з поданням про оголошення війни та приймає рішення про використання Збройних Сил у разі збройної агресії проти України;

14) у випадку загрози нападу, небезпеки державній незалежності України приймає рішення про загальну або часткову мобілізацію та запровадження воєнного стану в Україні або в окремих її місцевостях у відповідності до закону з негайним поданням цього рішення на затвердження Верховної Ради України;

15) оголошує в разі необхідності в Україні або в окремих її місцевостях надзвичайний стан; оголошує в разі необхідності окремі місцевості України зонами екологічного лиха, з негайним поданням цих рішень на затвердження Верховною Радою України;

16) присвоює вищі військові звання і вищі дипломатичні ранги, інші вищі спеціальні звання і класні чини;

17) нагороджує державними нагородами, засновує президентські відзнаки і нагороджує ними;

18) приймає рішення про прийняття до громадянства України та припинення громадянства України, надання притулку;

19) здійснює помилування;

20) створює для здійснення своїх повноважень консультативні, дорадчі та інші допоміжні органи і служби в межах асигнувань, передбачених у Державному бюджеті на утримання апарату Президента;

21) підписує прийняті Верховною Радою України законодавчі акти;

22) накладає вето на схвалені Верховною Радою України законодавчі акти, повертає їх на повторний розгляд Верховної Ради;

23) здійснює інші повноваження, передбачені Конституцією та законами України.

Президент України на основі і на виконання Конституції і законів України видає укази і розпорядження, які є обов'язковими до виконання на території України.

Акти Президента України, видані в межах повноважень, передбачених пунктами 3, 4, 5, 6, 10, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19 цієї статті, скріплюються підписами Прем'єр-міністра України і міністра, відповідального за його виконання.

Стаття 111. (додаткова)

При Президентові України утворюється очолювана ним Рада Національної безпеки і оборони України як координаційний орган з питань національної безпеки і оборони.

Стаття 112. (Стаття 106)

Президент України виконує свої повноваження до вступу на пост новообраного Президента.

Повноваження Президента припиняються достроково у випадках:

1) відставки;

2) неможливості виконувати свої повноваження за станом здоров'я;

3) за рішенням всеукраїнського референдуму, який може бути проведений за рішенням Верховної Ради України або за ініціативою не менше трьох мільйонів громадян;

4) усунення у порядку особливої процедури (імпічменту);

5) смерті.

Стаття 113. (Стаття 107)

Відставка Президента України набуває юридичної сили з моменту, коли заява про відставку буде проголошена ним особисто на засіданні Верховної Ради України.

Стаття 114. (Стаття 108)

Неможливість виконання Президентом України своїх повноважень за станом здоров'я має бути встановлена на засіданні Верховної Ради України і підтверджена більшістю голосів від складу, визначеного Конституцією, за письмовим заключенням Верховного суду України на підставі звернення Верховної Ради України і медичного висновку.

Стаття 115. (Стаття 109)

Президент України може бути усунений з поста Верховною Радою у порядку особливої процедури (імпічменту) у разі вчинення ним державної зради або іншого злочину.

Питання про усунення Президента України з поста у порядку імпічменту ініціюється не менш ніж однією третиною складу Верховної Ради, встановленого у Конституції.

Для проведення розслідування Верховна Рада України утворює спеціальну тимчасову слідчу комісію.

Висновки і пропозиції слідчої комісії розглядаються на засіданні Верховної Ради України.

При наявності підстав Верховна Рада України більшістю від конституційного складу приймає рішення про обвинувачення Президента України, а при невстановленні підстав — припиняє справу.

При підтвердженні факту державної зради або вчинення Президентом іншого злочину Верховна Рада України приймає рішення про усунення Президента України з поста.

Рішення про усунення Президента України з поста в порядку імпічменту приймається Верховною Радою не менш ніж двома третинами від складу Верховної Ради, визначеного Конституцією, після перевірки справи Конституційним судом України і отримання його висновку про додержання конституційної процедури розслідування і розгляду справи про імпічмент та одержання висновку Верховного суду України про те, що звинувачення, які висуваються, містять ознаки державної зради або іншого злочину.

Стаття 116. (Стаття 110)

У разі дострокового припинення повноважень Президента України відповідно до статей 109 (106), 110 (107), 111 (108), 112 (109) Конституції виконання обов'язків Президента України покладається на Голову Верховної Ради України. Голова Верховної Ради України під час виконання обов'язків Президента України не може здійснювати повноваження, передбачені пунктами 2, 6, 8, 9, 13 статті 107 Конституції.

Розділ 6. Кабінет міністрів України. Інші органи виконавчої влади

Стаття 117. (Стаття 111)

Кабінет міністрів України є вищим органом у системі органів виконавчої влади.

Кабінет міністрів України відповідальний перед Президентом України та підконтрольний і підзвітний Верховній Раді України.

Кабінет міністрів України в своїй діяльності керується Конституцією і законами України, актами Президента України.

Стаття 118. (Стаття 112)

До складу Кабінету міністрів входять Прем'єр-міністр, Перший віце-прем'єр-міністр і міністри.

Прем'єр-міністр призначається і звільняється з посади Президентом України за згодою більше половини конституційного складу Верховної Ради України.

Персональний склад Кабінету міністрів затверджує Президент України за поданням Прем'єр-міністра України.

Кандидатури на посади віце-прем'єр-міністрів, міністрів закордонних справ, оборони, фінансів, юстиції, внутрішніх справ та голів Державного комітету у справах охорони Державного кордону і Державного митного комітету за згодою Верховної Ради України.

Прем'єр-міністр керує роботою Кабінету міністрів, спрямовує її на виконання Програми діяльності Кабінету міністрів, схваленої Верховною Радою України.

Стаття 119. (Стаття 113)

Кабінет міністрів складає повноваження перед новообраним Президентом України.

Прем'єр-міністр, інші члени Кабінету міністрів мають право заявити Президентові України про свою відставку. Рішення про відставку приймає Президент України.

Відставка Прем'єр-міністра тягне за собою відставку всього складу Кабінету міністрів.

Прийняття Верховною Радою України постанови про недовіру до діяльності Кабінету міністрів чи Прем'єр-міністра тягне за собою відставку Кабінету міністрів у цілому, а постанови про недовіру окремим членам уряду — їх відставку.

Кабінет міністрів, відставка якого прийнята Президентом України, за його дорученням продовжує виконувати свої повноваження до початку роботи новоутвореного Кабінету міністрів, але не більше 60 днів.

Стаття 120. (Стаття 114)

Кабінет міністрів України:

1) забезпечує державний суверенітет і економічну самостійність України, здійснення внутрішньої і зовнішньої політики держави, виконання Конституції і законів та актів Президента України;

2) вживає заходів щодо забезпечення прав і свобод людини і громадянина;

3) забезпечує проведення фінансової, грошової, цінової, кредитної, інвестиційної та податкової політики, політики в галузі праці і зайнятості населення, соціального захисту, освіти, науки і культури, охорони природи, екологічної безпеки і природокористування; у питаннях, пов'язаних з проведенням грошової та кредитної політики, Кабінет міністрів України узгоджує свої дії з Національним банком України;

4) розробляє і здійснює загальнодержавні програми економічного, науково-технічного, соціального і культурного розвитку України;

5) здійснює управління об'єктами державної власності відповідно до закону, забезпечує рівні умови розвитку всіх форм власності;

6) забезпечує розробку і виконання прийнятого Верховною Радою України Державного бюджету та подає Верховній Раді звіт про його виконання;

7) здійснює заходи щодо забезпечення обороноздатності і національної безпеки України, громадського порядку, боротьби зі злочинністю;

8) організує і забезпечує здійснення зовнішньоекономічної діяльності України, митної справи;

9) спрямовує і координує роботу міністерств, інших органів виконавчої влади;

10) за погодженням з Президентом утворює, реорганізує і ліквідує міністерства та інші органи виконавчої влади в порядку, визначеному законом, у межах коштів, передбачених у Державному бюджеті України на утримання органів державної виконавчої влади;

11) виконує інші функції, визначені у Конституції, законах та актах Президента України.

Стаття 121. (Стаття 115)

Кабінет міністрів видає в межах своєї компетенції постанови і розпорядження, які є обов'язковими для виконання на території України.

Акти Кабінету міністрів підписує Прем'єр-міністр.

Нормативно-правові акти Кабінету міністрів, міністерств та інших центральних органів виконавчої влади підлягають реєстрації в порядку, визначеному законом.

Стаття 122. (Стаття 116)

Уряд України представляють в областях, містах Києві і Севастополі його уповноважені, які призначаються Кабінетом міністрів України за поданням Прем'єр-міністра. У разі необхідності Кабінет міністрів за поданням уповноважених в областях може призначити своїх уповноважених у районах.

Стаття 123. (Стаття 117)

Уповноважені Кабінету міністрів України на відповідній території контролюють:

1) виконання Конституції, законів України, актів Президента України, Кабінету міністрів України та інших органів виконавчої влади;

2) реалізацію органами місцевого самоврядування делегованих їм повноважень державної виконавчої влади;

3) додержання прав і свобод громадян, забезпечення законності і правопорядку в регіонах;

4) виконання державних і регіональних програм соціально-економічного та культурного розвитку, охорони довкілля;

5) діяльність органів внутрішніх справ, безпеки, оборони та інших органів державної влади в регіонах, безпосередньо підпорядкованих центральним органам, та забезпечують їх взаємодію з органами місцевого самоврядування;

6) реалізують інші доручені їм урядом повноваження.

Уповноважені Кабінету міністрів України не мають права втручатися у вирішення питань, віднесених Конституцією та законами України до повноважень органів місцевого самоврядування.

Стаття 124. (Стаття 118)

Організація, повноваження і порядок діяльності Кабінету міністрів України та інших центральних і місцевих органів державної виконавчої влади визначаються Конституцією та законами України.

Розділ 7. Прокуратура

Стаття 125. (Стаття 119)

Прокуратура України складає єдину систему, на яку покладається:

1) вищий нагляд за точним виконанням і однаковим застосуванням на всій території України Конституції та законів України всіма органами державного управління і місцевого самоврядування, підприємствами, установами і організаціями, службовими особами і громадянами;

2) державне обвинувачення у суді;

3) представництво інтересів громадянина або держави в судах у випадках, визначених законом;

4) нагляд за додержанням законів органами, які проводять оперативно-розшукову діяльність, дізнання, досудове слідство;

5) нагляд за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах, а також при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян.

Стаття 126. (Стаття 120)

Прокуратуру України очолює Генеральний прокурор, який призначається на посаду та звільняється з посади Верховною Радою України.

Строк повноважень Генерального прокурора — п'ять років.

Стаття 127. (Стаття 121)

Організація та порядок діяльності Прокуратури України визначаються законом.

Розділ 8. Правосуддя

Стаття 128. (Стаття 122)

Правосуддя в Україні здійснюється виключно судами. Делегування функцій судів, а також привласнення цих функцій іншими органами чи посадовими особами не допускаються.

Юрисдикція судів поширюється на всі правовідносини, що виникають у межах юрисдикції держави.

Судочинство здійснюється Конституційним судом України та судами загальної юрисдикції.

Народ бере участь у здійсненні правосуддя через інститут присяжних та народних засідателів.

Судові рішення ухвалюються судами від імені України і є обов'язковими до виконання на всій території держави.

Стаття 129. (Стаття 123)

Система судів в Україні складається із Верховного суду України, Вищого Арбітражного суду України, Верховного суду Автономної Республіки Крим, Арбітражного суду Автономної Республіки Крим, обласних судів та обласних арбітражних судів, Київського міського суду і Київського арбітражного суду, районних, міських, районних у містах народних судів.

Для розгляду справ про злочини, скоєні військовослужбовцями України, створюються військові суди.

Створення надзвичайних та особливих судів у мирний час не допускається.

Порядок створення особливих судів під час запровадження воєнного стану встановлюється законом.

Повноваження, порядок організації і діяльності судів та органів суддівського самоврядування, а також умови заняття суддівської посади визначаються законом.

Стаття 130. (Стаття 124)

Незалежність і недоторканність суддів гарантується Конституцією і законами України.

Вплив на суддів у будь-якій формі забороняється.

Судді не можуть бути притягнуті до кримінальної відповідальності, затримані чи заарештовані без згоди Верховної Ради України.

Судді займають посади безстроково, крім суддів Конституційного суду, та суддів, які призначаються на суддівську посаду вперше.

Судді звільняються або усуваються з посади в разі:

1) закінчення терміну, на який вони були призначені чи обрані;

2) неможливості виконувати свої повноваження за станом здоров'я;

3) порушення вимог несумісності;

4) порушення присяги;

5) вироку суду;

6) втрати громадянства;

7) визнання безвісно відсутнім або оголошення померлим;

8) заяви про відставку або про звільнення з посади за власним бажанням.

Повноваження судді припиняються у зв'язку зі смертю.

Держава забезпечує особисту безпеку суддів та членів їх сімей.

Стаття 131. (Стаття 125)

Правосуддя здійснюють професійні судді та, у визначених законом випадках, присяжні судді і народні засідателі.

Судді не можуть належати до будь-яких політичних партій, брати участь у політичній діяльності, мати представницький мандат, займати будь-які інші оплачувані посади чи виконувати іншу оплачувану роботу, крім наукової, викладацької та творчої.

На посаду професійного судді кваліфікаційною комісією суддів може бути рекомендований громадянин України не молодший тридцяти років, який має вищу юридичну освіту та стаж роботи в галузі права не менше 5 років, мешкає в Україні не менше 10 років і володіє державною мовою.

Суддями спеціалізованих судів можуть бути особи, які мають, крім того, фахову підготовку з питань юрисдикції цих судів. Ці судді здійснюють судочинство лише у складі колегій суддів.

Додаткові вимоги до окремих категорій суддів стосовно стажу, віку та їх професійного рівня встановлюються законом.

Захист професійних інтересів суддів здійснюється у порядку, встановленому законом.

Стаття 132. (Стаття 126)

Голова та судді Верховного суду України, голова та судді Вищого господарського суду України обираються та звільняються Верховною Радою України за поданням Голови Верховної Ради України.

Судді інших судів обираються і звільнюються Верховною Радою України за поданням відповідно Верховного суду України або Вищого господарського суду України у порядку, визначеному законом.

Перше призначення судді здійснюється строком на п'ять років.

Стаття 133. (Статті 127, 128)

Судді при здійсненні правосуддя незалежні і підкоряються тільки закону.

Судочинство здійснюється суддею одноособово, колегією суддів чи судом присяжних.

Основними засадами судочинства є:

1) рівність усіх учасників судового процесу перед законом і судом;

2) забезпечення доказовості вини;

3) змагальність сторін; вільність у наданні та доведенні перед судом переконливості своїх доказів;

4) підтримка державного звинувачення в суді прокурором;

5) забезпечення звинуваченому права на захист;

6) гласність судового процесу та можливість його повного фіксування технічними засобами;

7) забезпечення апеляційного та касаційного оскарження судового рішення, окрім випадків, встановлених законом.

Законом можуть бути встановлені також інші засади судочинства окремих судових юрисдикцій.

За неповагу до суду і суддів винні особи притягуються до відповідальності, встановленої законом.

Стаття 134. (Стаття 129)

Держава забезпечує фінансування та належні умови для функціонування судів і діяльності суддів. Витрати на утримання судів передбачаються у Державному бюджеті окремою статтею.

Для вирішення питань внутрішньої діяльності суддів діє суддівське самоврядування.

Розділ 9. Територіальний устрій України

Стаття 135. (Стаття 130)

Територіальний устрій України грунтується на засадах єдності і цілісності державної території, поєднання централізації у здійсненні державної влади і максимальної автономії регіонів у вирішенні місцевих справ, збалансованості соціально-економічного розвитку регіонів з урахуванням їхніх історичних, економічних, географічних і демографічних особливостей, етнічних і культурних традицій.

Стаття 136. (Стаття 131)

Систему адміністративно-територіального устрою України складають Автономна Республіка Крим, області, райони, міста, селища і села.

До складу України входять області: Вінницька, Волинська, Дніпропетровська, Донецька, Житомирська, Закарпатська, Запорізька, Івано-Франківська, Київська, Кіровоградська, Луганська, Львівська, Миколаївська, Одеська, Полтавська, Рівненська, Сумська, Тернопільська, Харківська, Херсонська, Хмельницька, Черкаська, Чернівецька, Чернігівська.

Столиця України — місто Київ та місто-герой Севастополь мають особливий статус, який визначається законом.

Розділ 10. Автономна Республіка Крим

Стаття 137. (Стаття 132)

Автономна Республіка Крим є невід'ємною складовою частиною України у межах повноважень, визначених цієї Конституцією, самостійно вирішує питання, віднесені до її відання.

Територія Автономної Республіки Крим не може бути змінена без згоди Верховної Ради України та Верховної Ради Автономної Республіки Крим.

Стаття 138. (Стаття 133)

Конституція і нормативно-правові акти Верховної Ради Автономної Республіки Крим, рішення Ради міністрів Автономної Республіки Крим не можуть суперечити Конституції та законам України.

Стаття 139. (Стаття 134)

Представницьким органом Автономної Республіки Крим є Верховна Рада Автономної Республіки Крим.

Верховна Рада Автономної Республіки Крим у межах своїх повноважень приймає закони, рішення та постанови, обов'язкові до виконання в Автономній Республіці Крим.

Верховна Рада Автономної Республіки Крим має право законодавчої ініціативи у Верховній Раді України.

Урядом Автономної Республіки Крим є Рада

(Закінчення на 14-й стор.).

Проект Конституції України

Поданий членами Тимчасової спеціальної комісії з опрацювання проекту Конституції від фракції ВР України «Комуністи за соціальну справедливість і народовладдя»

(Початок на 3, 9—13-й стор.).

міністрів Автономної Республіки Крим. Голова Ради міністрів Автономної Республіки Крим призначаються Верховною Радою Автономної Республіки Крим за погодженням із Президентом України.

Повноваження, порядок формування і діяльність Верховної Ради Автономної Республіки Крим і Ради міністрів Автономної Республіки Крим визначаються Конституцією та законами України, нормативно-правовими актами Верховної Ради Автономної Республіки Крим.

Правосуддя в Автономній Республіці Крим здійснюється судами, що належать до єдиної судової системи України.

Прокурор Автономної Республіки Крим призначається Генеральним прокурором України за погодженням з Верховною Радою Автономної Республіки Крим.

Стаття 140. (Додаткова)

Автономна Республіка Крим здійснює нормативне регулювання з питань:

1) сільського господарства і лісів;

2) початкової освіти, ремісничого і професійно-технічного навчання;

3) меліорації і кар'єрів;

4) громадських робіт, благодійності, благодійництва; ремесел та промислів;

5) містобудування і житлового господарства;

6) туризму, готельної справи, ярмарків;

7) музеїв, бібліотек, театрів, історико-культурних заповідників, інших закладів культури;

8) транспорту загального користування, автошляхів, водопроводів;

9) мисливства, рибальства;

10) санітарної і лікарняної служб.

У разі невідповідності нормативно-правових актів Верховної Ради Автономної Республіки Крим Конституції та законам України Президент України може зупинити їхню дію з одночасним зверненням до Конституційного суду України.

Стаття 141. (Додаткова)

До відання Автономної Республіки Крим належать:

1) призначення виборів депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, а також сільських, селищних, міських, районних Рад, затвердження складу Виборчої комісії Автономної Республіки Крим;

2) організація та проведення місцевих референдумів;

3) управління майном, що належить Автономній Республіці Крим;

4) розробка, затвердження, виконання бюджету Автономної Республіки Крим на основі єдиної податкової і бюджетної політики України;

5) розробка, затвердження та реалізація, у відповідності із загальнодержавними програмами, програм соціально-економічного та культурного розвитку, раціонального природокористування, охорони навколишнього середовища Автономної Республіки;

6) визнання статусу місцевостей як курортів, встановлення зон санітарної охорони курортів;

7) участь у забезпеченні прав і свобод громадян, національної злагоди, сприяння охороні правопорядку та громадської безпеки;

8) забезпечення функціонування та розвитку державної і національних мов і культур на території Автономної Республіки; охорона і використання пам'яток історії і культури;

9) участь у розробці та реалізації державних програм повернення депортованих народів;

10) ініціювання введення надзвичайного стану та зон екологічного лиха на території Автономної Республіки.

Законами України можуть бути делеговані Автономній Республіці Крим інші повноваження.

Стаття 142. (Стаття 137)

В Автономній Республіці Крим діє Представництво уряду України, статус якого визначається законом.

Автономна Республіка Крим може мати своє Представництво при уряді України.

Розділ 11.
Місцеве самоврядування

Стаття 143. (Стаття 138)

Місцеве самоврядування є правом територіальної громади — мешканців села (добровільного об'єднання у сільську громаду декількох сіл), селища, міста, району, області — самостійно, під свою відповідальність, вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України.

Місцеве самоврядування здійснюється громадою в порядку, визначеному законами, як безпосередньо, так і через органи місцевого самоврядування: сільські, селищні, міські, районні, обласні Ради народних депутатів та їх виконавчі органи.

Сільські, селищні, міські Ради народних депутатів можуть за ініціативою мешканців створювати будинкові, вуличні, квартальні та інші органи самоорганізації населення, наділивши їх частиною власної компетенції, фінансів, майна.

Стаття 144. (Стаття 139)

До складу сільської, селищної, міської, районної, обласної Ради народних депутатів входять депутати відповідної Ради, які обираються мешканцями села, селища, міста на основі загального, рівного, прямого виборчого права, шляхом таємного голосування терміном на чотири роки.

Територіальні громади на основі загального, рівного, прямого виборчого права, шляхом таємного голосування обирають голову Ради народних депутатів відповідно села (сільської громади), селища, міста районного підпорядкування, терміном на чотири роки, який очолює виконавчий комітет Ради.

Голова районної, міської (міста обласного підпорядкування) та обласної Ради народних депутатів обирається відповідною Радою і очолює її виконавчий комітет.

Статус голови, депутатів Ради народних депутатів, виконавчих комітетів та їхні повноваження, порядок утворення, реорганізації, ліквідації визначаються законом.

Стаття 145. (Стаття 140)

Матеріальною і фінансовою основою місцевого самоврядування є рухоме і нерухоме майно, доходи місцевих бюджетів, інші кошти, земля, природні ресурси, що є у комунальній власності чи передані в користування територіальних громад сіл, селищ, міст, а також об'єкти їхньої спільної власності, що перебувають в управлінні районних і обласних Рад.

Територіальні громади сіл, селищ і міст можуть об'єднувати на договірних засадах об'єкти комунальної власності, а також кошти бюджетів для виконання спільних проектів або спільного фінансування (утримання) комунальних організацій і установ, а також створювати для цього відповідні органи та служби.

Держава бере участь у формуванні доходів місцевого самоврядування.

Стаття 146. (Стаття 141)

Громади села, селища, міста безпосередньо або через створені ними органи місцевого самоврядування управляють майном, що є у комунальній власності; затверджують та контролюють виконання програм соціального, економічного та культурного розвитку, затверджують і контролюють виконання бюджетів відповідних адміністративно-територіальних одиниць; встановлюють місцеві податки і збори у порядку, визначеному законом; забезпечують проведення місцевих референдумів та реалізацію їх результатів; утворюють, реорганізують та ліквідують комунальні організації і підприємства, а також здійснюють контроль за їх діяльністю; вирішують інші питання місцевого значення, що віднесені законом до їхньої компетенції.

Обласні та районні Ради народних депутатів затверджують і контролюють виконання програм соціального, економічного та культурного розвитку відповідних областей і районів; затверджують і контролюють виконання районних і обласних бюджетів, які формуються з коштів Державного бюджету для їх розподілу між територіальними громадами або для виконання спільних проектів та з коштів, залучених на договірних засадах з місцевих бюджетів для реалізації спільних соціально-економічних програм; вирішують інші питання, віднесені законом до їхньої компетенції.

Органам місцевого самоврядування можуть делегуватися законом окремі повноваження органів державної виконавчої влади. Держава фінансує виконання державних повноважень у повному обсязі за рахунок коштів Державного бюджету або шляхом віднесення до місцевого бюджету окремих загальнодержавних податків у порядку, визначеному законом, передає органам місцевого самоврядування відповідні об'єкти державної власності.

Органи місцевого самоврядування з питань здійснення ними делегованих повноважень є підконтрольними відповідним органам державної виконавчої влади.

Стаття 147. (Стаття 142)

Органи місцевого самоврядування в межах повноважень, встановлених законом, приймають рішення, які є обов'язковими до виконання на відповідній території.

Рішення органів місцевого самоврядування зупиняються в порядку, визначеному законом з мотивів їхньої невідповідності Конституції, законам України з одночасним зверненням до суду про визнання їх нечинними згідно із законом.

Стаття 148. (Стаття 144)

Інші питання організації місцевого самоврядування, діяльності та відповідальності його органів, а також припинення повноважень Рад народних депутатів у разі порушення ними Конституції і законів України визначаються законом.

Стаття 149. (Стаття 143)

Права місцевого самоврядування захищаються судом.

Розділ 12.
Конституційний суд України

Стаття 150. (Стаття 145)

Конституційний суд України вирішує питання про конституційність — відповідність законів та інших правових актів Конституції України.

Стаття 151. (Стаття 146)

Конституційний суд України складається з 18 суддів.

Президент України, Верховна Рада України та з'їзд суддів України призначають по 6 суддів Конституційного суду України.

Судді Конституційного суду України призначаються на 9 років без права на повторне призначення. При формуванні першого складу Конституційного суду половина суддів обирається (за жеребкуванням) на половину зазначеного строку.

Суддею Конституційного суду України може бути громадянин України, який на день призначення досяг віку 40 років, має вищу юридичну освіту і стаж роботи за фахом не менше ніж десять років, володіє державною мовою і проживає в Україні протягом останніх десяти років.

Голова Конституційного суду України обирається шляхом таємного голосування із складу суддів строком на 3 роки на спеціальному засіданні Конституційного суду. Повторне обрання однієї і тієї ж особи головою Конституційного суду не допускається.

Стаття 152. (Статті 147, 148, 149)

На суддів Конституційного суду України поширюються гарантії незалежності та недоторканності, підстави звільнення з посади, передбачені статтею 126 (124) Конституції України, та вимоги щодо несумісності, які вказані у частині другій статті 127 (125) Конституції.

Стаття 153. (Стаття 150)

До повноважень Конституційного суду України належать:

— вирішення питань про відповідність Конституції;

— законів та інших правових актів Верховної Ради України;

— актів Президента України;

— актів Кабінету міністрів;

— нормативно-правових актів Верховної Ради Автономної Республіки Крим.

Ці справи розглядаються за поданням Президента України, не менше ніж 45 народних депутатів України, Верховного суду України, Уповноваженого Верховної Ради України у правах людини, Верховної Ради Автономної Республіки Крим.

Конституційний суд України розглядає справи про конституційність законів та інших правових актів за скаргою громадянина, якщо справа, з приводу якої він скаржиться, розглядалася загальними судами і остаточне судове рішення по ній прийнято Верховним Судом України і якщо громадянин вважає, що закон чи інший правовий акт, який було застосовано при вирішенні цієї справи, суперечить Конституції України.

З питань, визначених цією статтею, Конституційний суд України ухвалює рішення, які є остаточними, обов'язковими до виконання на території України, остаточними і не можуть бути оскаржені.

Стаття 154. (Стаття 151)

Конституційний суд за зверненням Верховної Ради України, Президента України або Кабінету міністрів України дає висновки про відповідність Конституції міжнародних договорів України, що подаються Верховній Раді України для ратифікації.

За поданням Верховної Ради України Конституційний суд України дає висновок про додержання конституційної процедури розслідування і розгляду справи про усунення Президента України в порядку імпічменту.

Стаття 155. (Стаття 152)

Закони та інші правові акти за рішенням Конституційного суду визначаються неконституційними повністю або в певній частині, якщо вони не відповідають Конституції або коли була порушена визначена Конституцією процедура їхнього розгляду, ухвалення чи набрання чинності.

Закони чи інші правові акти або їхні окремі положення, визнані Конституційним судом України неконституційними, втрачають чинність з дня ухвалення рішення про їхню неконституційність.

Матеріальна і моральна шкода, завдана фізичним та юридичним особам актами і діями, які визнані неконституційними, відшкодовується державою відповідно до закону.

Стаття 156. (Стаття 153)

Порядок організації і діяльності Конституційного суду України, процедура розгляду справ визначаються законом.

Розділ 13.
Внесення змін до Конституції

Стаття 157. (Стаття 154)

Законопроект про внесення змін до Конституції може бути поданий до Верховної Ради України Президентом України, третиною депутатів від конституційного складу Верховної Ради України, а також за ініціативою громадян у порядку, визначеному статтею 80 Конституції.

Стаття 158. (Стаття 155)

Законопроект про зміни до Конституції, крім розділів 1, 3, 13, схвалений більшістю складу Верховної Ради України, визначеного Конституцією, вважається прийнятим, якщо на наступній черговій сесії Верховної Ради України за нього проголосувало не менше ніж дві третини від складу Верховної Ради України, визначеного Конституцією.

Стаття 159. (Стаття 156)

Законопроект про зміни до розділів Конституції 1 «Загальні засади», «Народне волевиявлення», 13 «Внесення змін до Конституції» за умови його схвалення трьома четвертими від складу Верховної Ради України, визначеного Конституцією, затверджується всеукраїнським референдумом.

Повторне внесення законопроекту про зміни до розділів 1, 3, 13 Конституції з того ж питання можливе лише до Верховної Ради України наступного скликання.

Стаття 160. (Стаття 157)

Конституція України не може бути змінена, якщо зміни передбачають скасування чи обмеження прав і свобод людини й громадянина або коли вони спрямовані на ліквідацію незалежності чи порушення територіальної цілісності України.

Конституція України не може бути змінена в умовах надзвичайного і воєнного стану.

Стаття 161. (Стаття 158)

Законопроект про зміни до Конституції України з питання, яке розглядалося Верховною Радою України і закон не був прийнятий, може бути внесений не раніше ніж через рік з дня прийняття рішення щодо попереднього законопроекту.

Верховна Рада України не може протягом строку своїх повноважень двічі змінювати ті ж самі положення Конституції.

Стаття 162. (Стаття 159)

Законопроект про зміни і доповнення до Конституції України розглядається Верховною Радою України за наявності висновку Конституційного суду України щодо відповідності законопроекту вимогам статей 155 і 158 Конституції України.

Розділ 14.
Прикінцеві положення

Стаття 163. (Стаття 160)

Конституція України набирає чинності з дня її прийняття.

Стаття 164. (Стаття 161)

День прийняття Конституції України є державним святом — Днем Конституції України.

Розділ 15.
Перехідні положення

1. Закони та інші нормативні акти, прийняті до набрання чинності цією Конституцією, є чинними у частині, що не суперечить Конституції.

2. Вибори нового складу Верховної Ради України, Президента України, а також місцевих Рад народних депутатів проводяться не пізніше дев'яти місяців після прийняття Конституції України.

3. Кабінет міністрів України формується відповідно до цієї Конституції після обрання нового Президента України.

4. До сформування судової системи України відповідно до статті (125) цієї Конституції Верховний суд України і Вищий арбітражний суд України здійснюють свої повноваження відповідно до чинного законодавства України.

Судді всіх судів України, обрані чи призначені на посади до дня набрання чинності цією Конституцією, продовжують здійснювати свої повноваження згідно із чинним законодавством до закінчення строку, на який вони були призначені.

Судді, повноваження яких закінчується в день набрання чинності цією Конституцією, продовжують здійснювати свої повноваження протягом шести місяців.

5. Голови місцевих державних адміністрацій після набрання чинності цією Конституцією, набувають статусу уповноважених Кабінетом міністрів України, згідно зі статтею 119, 116 цієї Конституції, а після обрання голів відповідних Рад народних депутатів — складають з себе повноваження голів цих Рад.

6. Сільські, селищні, міські Ради народних депутатів та їхні голови після набрання чинності цієї Конституції здійснюють визначені нею повноваження до обрання нового складу цих Рад.

Районні та обласні Ради народних депутатів, обрані до набрання чинності цією Конституцією, здійснюють визначені нею повноваження до сформування нового складу цих Рад.

ЮНЕКС БАНК

Інформація про четверту емісію цінних паперів

А. Характеристика емітента

Фірмове найменування: Акціонерний комерційний банк «ЮНЕКС».
Місцезнаходження: 252070, Київ, вул. Почайнинська, 38/44.
Дата заснування: 3 грудня 1993 року.
Статутний фонд: 800.000.000.000 (вісімсот мільярдів) українських карбованців.
Мета діяльності: забезпечення комплексного кредитного, розрахункового, касового обслуговування підприємств, установ і організацій всіх форм власності.
Керівники Банку: Голова Правління — Кушнірук Борис Борисович. Головний бухгалтер — Георгіца Тетяна Олександрівна.

Б. Опис ділової діяльності «Юнексбанку»

Акціонерний комерційний банк «Юнекс» є правонаступником «Акціонерно-комерційного «Транскредобанку», який було зареєстровано в Національному банку України 3 грудня 1993 року за реєстраційним номером 216. Перереєстрацію банку здійснено в Національному банку України 15 лютого 1995 року за № 216.
За час існування Банку:
— отримано Дозвіл Міністерства фінансів України за № 276 на здійснення діяльності з випуску й обігу цінних паперів;
— отримано Ліцензію Національного банку України за № 89 на роботу з валютами країн СНД;
— отримано Ліцензію Національного банку України за № 36 на право здійснення операцій з валютними цінностями;
— отримано Ліцензію Національного банку України на проведення операцій із залучення та розміщення валютних коштів на міжнародних ринках та на здійснення валютних операцій на міжнародних гропових ринках (затверджено Постановою Правління Національного банку України за № 106 від 5 травня 1996 року);
отримано Дозвіл Міністерства фінансів України за № 88 на здійснення діяльності як депозитарію інвестиційного фонду чи інвестиційної компанії;
отримано Ліцензію Фонду Державного майна України на здійснення банком посередницької діяльності з приватизаційними паперами за № 43;
— на 12.05.96 попередньо заявлений статутний фонд Банку 800.000.000.000 (вісімсот мільярдів) українських карбованців повністю внесено, а заявлені 8.000.000 (вісім мільйонів) простих іменних акцій у безпаперовій формі повністю сплачено;
— створено філії Банку в Миколаєві, Кременчуку та Кривому Розі.
Фінансова політика Банку базується на принципах надійності, ефективності, прибутковості, оперативності, максимальної зручності для клієнтів.

В. Дані про емісію цінних паперів «Юнексбанку»

На загальних зборах акціонерів «Юнексбанку» від 12 травня 1996 року (протокол № 3) прийнято рішення про четверту емісію цінних паперів. Вирішено довести статутний фонд банку до 2.000.000.000.000 (двох трильйонів) українських карбованців. Збільшення статутного фонду Банку планується провести шляхом випуску 12.000.000 (дванадцять мільйонів) простих іменних акцій у безпаперовій формі номінальною вартістю 100.000 (сто тисяч) українських карбованців кожна, загальною номінальною вартістю 1.200.000.000.000 (один трильйон двісті мільярдів) українських карбованців, з розповсюдженням акцій за відкритою підпискою.
У разі, якщо підписка на акції перевищить розмір статутного фонду — рішення про прийняття чи відмову зайвої підписки будуть приймати загальні збори акціонерів Банку, у відповідності до ст. 30 Закону України «Про господарські товариства».
Число серій — I (IV-ИП); порядкові номери з 07195801 до 19195800. Одна проста іменна акція дає право голосу у вирішенні питань на загальних зборах акціонерів Банку за принципом: одна акція — один голос.
Власники простих іменних акцій отримують дивіденди за підсумками роботи Банку за рік у порядку, передбаченому Статутом Банку.
Засновникам та акціонерам Банку надається переважне право на придбання акцій за нової емісії.
Акціонери розпоряджаються своїми акціями відповідно до Статуту Банку.
Дата початку підписки на акції: 25 червня 1996 року, дата закінчення: 25 грудня 1996 року.
Запланований курс — згідно з номіналом.
Місце підписки та місце виплати дивідендів — Київ, вул. Почайнинська, 38/44.
Мета використання фінансових ресурсів, залучених від емісії — сплата статутного фонду Банку.

Г. Фактори ризику

Під час прийняття рішення про придбання акцій «Юнексбанку» треба враховувати фактори ризику, які можуть впливати на його діяльність:
— погіршення загальноекономічної ситуації в Україні;
— нестабільність податкового законодавства;
— непослідовність рішень органів влади і управління щодо діяльності комерційних банків;
— відсутність узгодженої державної програми розвитку економіки України, порядку введення національної валюти;
— інші обставини, непередбачені в умовах політичної та економічної кризи.



Арбітражний суд Вінницької області порушив справу № 14/2 від 28.02 1996 року про банкрутство ОА МПМК 4 «Облагроради».
Адреса: 287100, м. Вінниця, вул. Гонти, 33, р/р 000561517 Оперу АК АПБ «Україна».
Майнові вимоги кредиторів подаються до Арбітражного суду Вінницької області: м. Вінниця, Хмельницьке шосе, 7, у місячний термін з дня опублікування.



Правекс-банк

1. Великий банк — добре?!
2. 4 роки бездоганної роботи: жодної затримки платежів — добре?!
3. Операційний день до 18 години і навіть пізніше — добре?!
4. Ліцензія на всі види банківської діяльності — добре?!
5. Філії і відділення в більшості великих міст України — добре?!
6. Кореспондентські рахунки в найбільших банках світу — добре?!
7. Банківська таємниця не на словах, а на ділі — добре?!
8. Щире й турботливе ставлення до клієнтів — добре?!
9. Миттєва конвертація — добре?!
10. Оперативне вирішення будь-яких законних доручень клієнтів — добре?!



Наша адреса:
Київ-21, Кловський узвіз, 9/2.
Тел.: 294-79-96, 294-85-49, 294-82-22.
Факс: (044) 294-81-03.
Телекс: 631250 ALINA SU.
Ліцензія НБУ № 32.

Ми вважаємо, що добре!!!
А як вважаєте Ви?



СВОЕ БЛАГОПОЛУЧИЕ МЫ СОЗДАЕМ НА РАБОТЕ

БРИКОСТАЙЛ - Идеальное соотношение качества и цены для розничных и оптовых покупателей

Скидка до 25%

189$

BRICOSTYLE

ОФИСНАЯ МЕБЕЛЬ ОТ "БРИКОСТАЙЛ" ДЕЛАЕТ РАБОТУ ПРИЯТНЕЕ

Приглашаем к сотрудничеству дистрибьюторов по Украине

252022, Киев, пр. Глушкова, 1, павильон № 20,

НОВЫЕ ТЕЛЕФОНЫ: 251-9438, 261-6366, Ф.: 251-9193

Запасные части к автотракторной технике

- ❑ Поршневые группы (гильзы, поршни, кольца, РТИ, пальцы, прокладки) СМД—14, СМД—18, СМД—20, СМД—22, СМД—60, Д—240, Д—65Н, Д—144, М—412, А-41, КамАЗ, ЯМЗ, ЗИЛ—130, ГАЗ—53, ГАЗ—24, ГАЗ—21
- ❑ Пальцы Д—240
- ❑ Поршневые кольца СМД—14, СМД—18, СМД—20, СМД—22, ЯМЗ, СМД—60, Д—240, Д—144, КамАЗ, ГАЗ—53, ЗИЛ—130
- ❑ Прокладки головки блока и коллектора СМД—14, СМД—18, СМД—20, СМД—22, СМД—60, Д—240, Д—65Н, ГАЗ—53
- ❑ Коленчатые валы СМД—60, СМД—72, А—41, Д—65, Д-144, ГАЗ-53
- ❑ Турбокомпрессоры: ТКР—7,5 (ДТ—7,5), ТКР—8,5 (Дон-1500), ТКР—11 (Т—150)
- ❑ Вкладыши коренные, шатунные (про-во Украины и России) КамАЗ, СМД—60, ГАЗ—53, СМД—20, ЗИЛ—130, Д—240, Д-65, Д—144
- ❑ Шатуны СМД—20
- ❑ Диски сцепления ведомые Д—240, ГАЗ—53, Д—65
- ❑ Накладки фрикционные КамАЗ, ЗИЛ—130, ГАЗ—53, ГАЗ-21, ВАЗ—0107, ВАЗ—2121, М—412, Т—150, Т—4, ТТ—4, ДТ—75, МТЗ—50, МТЗ—80, ЮМЗ—6
- ❑ Топливная аппаратура: насосы СМД—60, Д—240, Д—144, форсунки СМД—14, СМД—60, Д—65, Д—240, плунжерные пары СМД—60
- ❑ Насосы НШ—10, НШ—40, НШ—50
- ❑ Шланги гидравлические Т1655042, Т1655043, НО.36.83.02.200
- ❑ Система тормозов: колодки тормозные, накладки тормозные (задние, передние), пневмокомпрессоры
- ❑ Фильтрующие элементы: очистки воздуха (КамАЗ, Т—150), тонкой очистки топлива (Т—150), очистки топлива (КамАЗ)
- ❑ Резинотехнические изделия: комплекты уплотнительных колец под гильзу (КамАЗ, СМД—14, СМД—18, СМД—20, СМД—60, Д—24, Д—65, ЗИЛ—130, А—41, ЯМЗ—236, СМД-31), набор РТИ «Нива», «Колос», комплект колец тормозного крана (КамАЗ, ЗИЛ), комплект колец тормозных камер (КамАЗ, ЗИЛ), комплект колец регулятора давления (ЗИЛ), комплект колец гидроусилителя руля (ЗИЛ)
- ❑ Ремни: вентиляторные (ВАЗ 08—083, ВАЗ 01—011, Д—65, Д—144, Д—21, КамАЗ, СМД—31А, Д—240, ГАЗ—66, СМД-17, СМД—18, ГАЗ—53, ЯМЗ—236), привода генератора (ГАЗ—53, ГАЗ—21, ГАЗ—24, А—41, СМД—60), зубчатые (СМД—22, СМД—31), привода компрессора (СМД—60, ГАЗ—52), привода насоса ГУР (СМД—72, ЗИЛ)
- ❑ Аккумуляторы: 6СТ 180, 6СТ 135, 6СТ 88
- ❑ Рулевое управление: ремкомплект для тяги ГАЗ—53, блок КПП ГАЗ—53, гайки заднего колеса и футорки, комплект шкворня с втулками ГАЗ—53.

ОАО «Госпрозрахунок», тел. (05447) 4-21-73, 4-32-76
245780, г. Конотоп Сумской обл., ул. Островского, 16, р/с 467412 в ПИБ г. Конотопа, МФО 337386, код ОКПО 14010841.

Національний університет «Києво-Могилянська академія» оголошує прийом до магістеріуму на 1996/97 навчальний рік за програмами:

Екологія та екологічна політика
Економічна теорія[1]
Історія
Історія, теорія літератури та компаративістика
Історія філософії
Порівняльна політологія
Соціологія
Теорія та історія культури

Магістерські програми виконуються за міжнародними стандартами. Викладачі — провідні українські та зарубіжні вчені.

Термін навчання — 2 роки

Програма підготовки магістрів передбачає обов'язкові навчальні курси та курси вільного вибору, практичну підготовку, виконання і захист магістерської наукової роботи.

До магістеріуму можуть вступати особи, що мають вищу освіту, володіють українською та англійською мовами.

Для кожної магістерської програми встановлено додаткові умови прийому (співбесіда, екзамен, тестування тощо).

Вступники до магістеріуму мають подати до приймальної комісії:

1. Заповнену вступну анкету.
2. Копію диплома та виписки з залікової книжки.
3. 6 фотокарток 3×4см.
4. Медичну довідку за формою 286-У.
5. Письмову роботу українською мовою на довільну тему за обраною Вами спеціальністю обсягом до 0,5 друкованого аркуша.
6. Три рекомендаційні листи від наукових співробітників та викладачів.
7. Паспорт (подається особисто).
8. Інші документи, які ви вважаєте за потрібне подати (публікації, тези доповідей на конференціях, відзнаки, сертифікат про екзамен TOEFL тощо).

Документи приймаються з 6 травня по 12 липня 1996 року включно.

Вступні іспити проводяться протягом липня 1996 року.

Докладнішу інформацію про додаткові умови прийому та навчання в магістеріумі НаУКМА можна отримати в приймальній комісії, яка працює з 2 квітня з 9.00 до 18.00 за адресою: 254070, Київ-70, вул. Сковороди, 2, корп., 3, кімн. 221, тел.: (044) 416-60-22, (044) 416-60-90, факс (044) 416-51-88.

[1] Магістерська програма з економічної теорії (викладається переважно англійською мовою) виконується за сприяння Консорціуму з економічних досліджень та освіти, керованого фондом Євразія (з фінансуванням з Агентства США з міжнародного розвитку). Директор програми — доктор Роберт Кемпбел, професор економіки університету Індіани, США. Програма підтримується Агентством США з міжнародного розвитку, фондом Форда, Інститутом відкритого суспільства (фондом Сороса), благодійним фондом П'ю та світовим Банком. Програма Консорціуму з економічних досліджень та освіти має на меті сприяти становленню найвищих стандартів економічної освіти в Україні через досягнення міжнародного рівня викладання та наукових досліджень.

Предприятие «Днепрторгкомцентр» реализует со склада в Днепропетровске

АВТОШИНЫ

для грузового, легкового и с/х транспорта.

Тел.: (0562) 78-69-07, 78-69-06,
Тел./факс (0562) 78-46-93.

Школа управління охороною здоров'я Національного Університету «Києво-Могилянська Академія»

оголошує набір для стаціонарного навчання за однорічною програмою
«Магістр управління охороною здоров'я» на 1996/7 навчальний рік.
Приймаються особи з вищою медичною, економічною та юридичною освітою.
Документи приймаються з 6 травня по 5 липня 1996 року включно.
Довідки за адресою:
Київ-70. вул. Сковороди, 2, корп.3, кімн. 221. тел. 416-60-22.

Спорт

Лише результати

Футбол. Чемпіонат країни. Вища ліга. 30-й тур.

Чорноморець — Шахтар. 2:1. 4000. 1:0 Гашкін, 7, 2:0 Гусейнов, 50, з пенальті, 2:1 Орбу, 62. **ЦСКА-Борисфен — Зоря. 4:0.** 1000. 1:0 Федоров, 21, 2:0 Федоров, 37, 3:0 Цихмейструк, 50, 4:0 Гусин, 75, з пенальті. **Кривбас — Кремінь. 2:1.** 5000. 0:1 Шейхаметов, 14, 1:1 Григорчук, 52, з пенальті, 2:1 Григорчук, 66. **Зірка-НІБАС — Металург. 4:1.** 10 000. 1:0 Федоров, 7, 2:0 Бурхан, 18, 2:1 Лукін, 51, з пенальті, 3:1 Мізенко, 61, з пенальті, 4:1 Михайленко, 84. **Нива (Вінниця) — Волинь. 2:0.** 5000. 1:0 Романчук, 41, 2:0 Матвійченко, 76. **СК Миколаїв — Динамо. 0:2.** 20 000. 0:1 Похлєбаєв, 65, з пенальті, 0:2 Леоненко, 85. **Нива (Тернопіль) —Прикарпаття. 3:1.** 10 000. 1:0 А. Капанадзе, 20, 2:0 Савка, 30, у власні ворота, 2:1 І. Юрченко, 49, 3:1 Ящук. **Дніпро — Карпати. 3:0.** 7000. 1:0 Емерсон, 67, 2:0 Емерсон, 71, 3:0 Паляниця, 89. **Торпедо — Таврія. 2:3.** 8000. 0:1 Фурсов, 22, 0:2 Опарін, 34, 0:3 Фурсов, 40, 1:3 Смирнов, 51, 2:3 Косенко, 68.

ГОЛОС УКРАЇНИ

Засновник — Верховна Рада України.
Видавець — Президія Верховної Ради України.
252019, м. Київ-19, вул. М. Грушевського, 5.
Газета виходить з 1 січня 1991 року.

Головний редактор С. ПРАВДЕНКО.
Редколегія: О. БІЛИК (заст. головного редактора), Л. БРОВЧЕНКО (заст. головного редактора), А. ГОРЛОВ (перший заст. головного редактора), В. ЖЕЖЕРА, В. КРАСНОДЕМСЬКИЙ, С. ПИСАРЕНКО, А. СОЛОНСЬКИЙ, В. СУДДЯ (заст. головного редактора).

Адреса редакції: 252047, Київ-47, вул. Нестерова, 4.

✆ ТЕЛЕФОНИ: для довідок — 441-88-23; телефакс — 224-72-54; відділ реклами — 441-89-34, 441-89-44, телефакс — 449-85-62.
◊ Рукописів не повертаємо.
◊ Листування з читачами — тільки на сторінках газети.

Свідоцтво про реєстрацію періодичного друкованого видання — КВ № 1 від 26.05.1994 р.

◊ За зміст та достовірність інформації у рекламних публікаціях відповідальність несе рекламодавець.
◊ Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій.
◊ За точність викладених фактів відповідальність несе автор.

Газета виходить 5 разів на тиждень (крім неділі й понеділка) українською і російською мовами. Індекс 60955. Тираж 344936.

Комбінат друку видавництва «Преса України». 252047, Київ-47, проспект Перемоги, 50
1 2 3 4 5 6 7 8 9 0
Зам. 0311092.